DE

PINDARI ODIS

CONIECTURÆ

D. IOANNIS ALOYSII

MINGARELLI

Abbatis S. Mariæ ad Rhenum, & Græcarum Litterarum in Archigymnaſio Bononienſi Lectoris publici

AD

IACOBUM BLANCANUM

Publici Antiquitatum Muſei Cuſtodem & XXIVvirum Benedictinum.

ANNO M.DCC.LXXII.

BONONIÆ, TYPIS LÆLII A VULPE.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

Jacobo Blancano ſuo
Joannes Aloyſius Mingarellius
ſal. dicit.

CUm ſuperiore anno amantiſſimum patruum Joannem Mariam mors mihi ſi non immatura, certe necopinata rapuiſſet, majorem, Jacobe, animo cepi dolorem, quam ut ad uſitatas confeſtim valerem occupationes incumbere, meque ipſe a curis, ac triſti ſolicitudine avocare. Veniebat in mentem aſſidue vel invito, ejus mihi hominis conſuetudinem ablatam fuiſſe, quem velut domeſticum antiquæ virtutis exemplum ſuſpiciebam, quod ſingulari eſſet quum integritate ac fide, tum pietate in Deum, benevolentia in ſuos, caritate in omnes, prudentia quoque non mediocri; laboris vero adeo patiens, ut quinquaginta ferme annos Miſſionarii primum una cum Julio Cæſare Canalio eximiæ probitatis viro, tum vero etiam publici Catechiſtæ munere ad extremum uſque vitæ menſem ſancte perſungens, univerſam ſæpius diœceſim peragraſſet: quod ab his autem ei curis ſupereſſet otii, id pene totum in obeundis modo Confeſſarii, modo Concionatoris, modo privati Catechiſtæ officiis conſumeret. Verum illud dolorem ſummopere augebat meum, quod interitu talis viri & patruo privatus fueram de me benemerito, quem in demortui patris optimi loco obſervabam, & amico fideliſſimo, conſiliorumque meorum omnium participe, quem unice diligebam: eo autem tempore ipſum amiſeram, quo minime ſuſpicabar: cum enim firma perpetuo valetudine ad quintum & ſeptuageſimum annum uſus fuiſſet, non inanis eſſe mea videbatur ſpes, illum aliquot adhuc annos manſurum in vita. Sed, o fallaces hominum cogitationes! expectationem repente feſellit eventus. Sicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen Domini benedictum. Attamen ego, qui ejuſmodi virum obiiſſe non audiveram ſolum, quod ipſum tamen mihi fuiſſet luctuoſum, ſed oculis ipſe meis morientem conſpexeram, qui poteram non dolere vehementer, ac mœrore propemodum opprimi acerbiſſimo? Ne nunc quidem extremi illius tridui poſſum memoriam deponere, cum is in lectulo non decumbens, ſed confidens, & atra, quam ſanus geſtare conſueverat, veſte indutus, ſupremam tranquillus horam præſtolabatur. Qua animi demiſſione, qua

Digitized by Google

reverentia divinum viaticum inhians, ſacerdotali ſtola cervicibus circumpoſita, accepit! qua firmitate ſtatas, dum rite ſacro oleo inungeretur, precationes recitavit! qua conſtantia me ipſum in primis, tum cunctos, qui aderant, bono eſſe animo jubebat! Sed oculos ſtatim ab hujuſmodi ſpectaculo avertamus, ne refricato vulnere fletus rurſum oboriantur, & lacrimæ. Dum hac ergo anxius premerer ægritudine, meminiſti profecto, Jacobe cariſſime, cujuſmodi a me promiſſum extorſeris. Nam cum pro ſumma, qua me ſemper complexus es, humanitate dolorem meum levandi cauſa me conveniſſes, ſermonem de meis in Pindarum Conjecturis, quas feſtinanter olim ſcripſiſſe me noras, inſtituiſti, ut callide me ad hilaritatem revocares: tum hortari paulatim aggreſſus es, ut eas in manus hominum emitterem. Verum ego cum tergiverſari vellem, Quin ipſe te potius exhorter, inquam, Jacobe mi, quod a multo jam tempore, ut ſcis, facio, ut quæ dudum parturis, parias aliquando? Næ tu ſi vetuſtas cum pateras, quæcumque ad hanc diem detectæ ſunt, tum inſcriptiones, quæ apud nos extant, diligenter a te collectas, concinne diſpoſitas, & docte illuſtratas evulgaveris; rem facies omnibus antiquitatis amantibus gratiſſimam: de mearum vero Conjecturarum editione, ſpem, quæſo, omnem abjicito: nam & ego ſacris magis, quam profanis jamdiu ſtudiis oblector, nec illæ dignæ ſunt quæ lucem aſpiciant. Noli enim putare, veterem aliquem codicem reperiſſe me, cujus auctoritate Conjecturæ illæ meæ fulciantur: ea tantum, quæ, dum Pindarum olim legerem, menti occurrebant, chartulis quibuſdam commiſi, quæ ubi nunc lateant, ne memini quidem: ſed quanti illæ pretii ſint, ex eo facile cognoſces, quod Pauwii viri doctiſſimi *Notæ in Pindarum* tunc mihi prorſus ignotæ forent: quas cum poſtmodum percurrerim, pleraque ex iis, quæ emendationis indigere viſa erant, ingenioſe ab ipſo emendata fuiſſe comperi: quamvis mihi, ut verum fatear, & nonnulla, quæ ille ſcripſit, parum probentur, nec menda omnia, emunctæ ceteroqui naris homo, olfeciſſe videatur. Hæc ubi tunc dixeram, non dubitabam, quin incepto deſiſteres: verum tu capta e poſtremis, quæ mihi exciderant, verbis occaſione tam blande urgere, tam comiter impellere me cœpiſti, tam acer in flagitando fuiſti, ut polliceri pene coactus ſim, me ſpecimen ſaltem aliquod earum Animadverſionum editurum. Fidem itaque datam nunc libero, illudque ad te ipſum mitto: ei namque debetur, quo auctore atque impulſore in publicum

edi-

Digitized by Google

editur: præſertim quum tam multa ſint, quæ mihi te cariſſimum faciant: probitas potiſſimum tua, animi candor, ac moderatio ſingularis, qua fit, ut, etiamſi opibus ac divitiis affluas, nemini tamen te met ipſe anteponas, nec deſidiæ, ut plurimi divites faciunt, te dederis, ſed jam inde ab adoleſcentia cum aliis diſciplinis, tum hebraicæ etiam græcæque linguæ operam navaveris, nunc vero patriarum antiquitatum accuratus inveſtigator ſis, atque eruditus illuſtrator. Vale. Dabam Bononiæ in Ædibus S. Salvatoris, VII. Idus Maias, anno Domini M.DCC.LXXII.

DE PINDARI ODIS
CONIECTURÆ.

Pindari lectione haud parum olim delectabar: itaque facile comperi, multa in illius reperiri Odis, quæ nobiliſſimo poeta indigna ſint: nam & metri leges identidem violatas cernebam, & ſententias alicubi perplexas, imo interdum etiam abſurdas. Quamobrem celebriores conferre inter ſe cœpi, emendatioreſque editiones: ſed experiundo didici, nullum extare adhuc typis impreſſum exemplar ejus vatis, quod multa non habeat medicam manum poſtulantia, etſi tam multi, iique eruditione clari, atque optime de Pindaro ipſo meriti magnis eum laboribus & expurgare conati fuerint, & illuſtrare. Nemini tamen mirum id videri velim: haud ſcio enim, an veterum Poetarum ullus tam male a vetuſtis librariis ſit tractatus, quam Pindarus, ſive quod Dorica dialecto ſcripſerit, ſive quod conſtantibus metris uſus nequaquam fuerit, ſive quia ad intelligendum ſæpe difficilis eſt, ſive potius has omnes ob cauſas. Experiri igitur volui, utrum pleraque ſaltem, ſi non omnia ex hoc vate menda tolli poſſent, ac totum a prima ad poſtremam Odam perlegens, quo mendoſum unumquemque locum modo emendari poſſe conjicerem, adnotavi. Verum id cum perfeciſſem, Joannis Cornelii Pauwii Notas in Pindarum anno Domini M.DCC.XLVII. Trajecti ad Rhenum impreſſas fuiſſe accepi: quas cum avide poſtea evolviſſem, plurima quidem, imo pleraque acutiſſime ab illo emendari intellexi;

ali-

aliqua tamen adhuc menda ſupereſſe, quæ ſi quis ſuſtulerit; tum demum editio Pindari adornari poterit omni ex parte, quantum ſine veterum membranarum ope fieri poteſt, abſoluta, comparatis nimirum inter ſe iis exemplaribus potiſſimum, quæ a Petro Brubacchio, ab Henrico Stephano, ab Eraſmo Schmidio, a Joanne Benedicto, ab Oxonienſibus ſociis Weſtio, ac Welſtedio edita ſunt, & ipſis Pauwii Notis: niſi cui forte ſors adeo propitia futura ſit, ut vetus aliquod, emendatumque Pindari exemplar detegat: cujuſmodi forſitan eſſet ſi quod in Herculanenſibus voluminibus, cum evoluta fuerint, inveniretur. Mearum igitur Animadverſionum ſpecimen hocce nunc in lucem profero: ac ſi illud a viris doctis non inutile judicari ſenſero, ceteras fortaſſe Coniecturas meas evulgabo. Ideo autem hoc eas nomine inſcribo, ut intelligat lector, pauca in illis eſſe, quæ ut certa exhibeam, ac libenter me quæcunque de Pindari Odis dicturus ſum, ea eruditi lectoris judicio ſubjicere: multo autem libentius, quæ de divino Pſalte mox ſcribam, Romanæ Eccleſiæ, quæ tutiſſima Chriſtianorum omnium magiſtra eſt, definitioni ſubmittere.

CAPUT I.

An Pindarus Pſalti recte ab aliquibus comparetur.

NOnnulla Pindaro cum Pſalte eſſe dicitur ſimilitudo. Placet itaque alterum cum altero pauliſper conferre: quod dum facio, nemo, opinor, injuriam Pſalti a me inferri ſuſpicabitur: duobus enim modis ſpectari is poteſt: primo ut divinus ſcriptor, ac Propheta Dei afflatu futura prænuncians; deinde ut poeta eximius, ac nobiliſſimus. Si priore quidem illo ſpectetur modo, tantum Pindaro præſtat, quantum vera fabuloſis, gravia levibus, ſacra profanis, utiliſſima ſupervacaneis, divina denique humanis antecellunt: quocirca inſulſus præ illo hac ratione videatur Pindarus neceſſe eſt, niſi quis forte impii nugatoris Voltærii ineptiis, commentis, turpibus calumniis, ac deliramentis captus fuerit; cujus tamen de Hebræis divinorum Codicum Scriptoribus judicia quanti facienda ſint, vel ex eo unuſquiſque facile intelligere poteſt, quod homo ne primam quidem Hebræorum literam norit, ut alibi perſpicue oſtendi. Sin autem altero modo Pſaltem ſpectare voluerimus, equidem non video, cur præclariſſimum Hebræum Vatem nequeamus

cum

Digitized by Google

eum græco poeta præclariſſimo conferre, ut appareat quid interſit inter utrumque, aut in quo ſimiles dici poſſint. Ad rem igitur ſtatim venio, ac præcipua, quæ mihi egregium hocce poetarum par aliquantiſper expendenti in mentem venerint, breviter exponam. Quæ autem de Pſalte, aut potius de Pſaltibus dicturus ſum, ea de aliis omnibus pulcherrimarum, quæ in ſacris libris extant, Odarum, ſeu Canticorum auctoribus, Moſe, Habaccuco, & ceteris vere magna ex parte dici poſſe, lector per ſe ipſe comperiet: ego enim brevitatis cauſa ſermonem ad Pſalmos contraho.

Primo igitur in excellentibus utrumque Scriptorem poetis numerari, neminem latet. Ac Pindarus quidem quantum in poeſi excellat, vel ſolius Flacci teſtimonium demonſtrat; incredibilibus enim ipſum laudibus extollit. Pſaltis vero poematia quam pulcra ſint, illi etiam, qui hebraicæ linguæ rudes omnino fuerint, facile cum ex aliis cognoſcere poterunt, tum e Xaverio Matteio, qui Italicis ea verſibus reddens, multaque doctrina, & eruditione illuſtrans Neapoli, quæcumque lectori Pſalmos ipſos commendare valeant, diligenter perſequitur.

II. Si qua eſt Pindarum inter, ac Pſaltem ſimilitudo, ea in loquendi formulis ſita non eſt, ni fallor: nam & græcæ linguæ indoles ab hebraicæ diſtat quam longiſſime, & vix binas reipſa, aut tres me in Pindaro locutiones legere memini, quas hebraicas aliquo modo hebraiciſve affines videri cuipiam poſſe cenſerem, cujus generis ſunt in Pythiis iſtæ: Od. 3. verſ. 184, ἀλαθείας ὁδὸν, i. e. *veritatis viam*: & Od. 5. v. 17, ἐρχόμενον ἐν δίκᾳ, h. e. *ambulantem in juſtitia*, aliæque forſitan pauciſſimæ.

III. Pindarus in his, quæ extant, Canticis (de Carminibus enim, quæ interierunt, ſermo non eſt in præſentia) grandi quodam dicendi genere utitur, ac majeſtatis pleno; tenero autem ac molli perraro. Nam ſi decimamquartam Olympiorum Odam, bonamque nonæ Pythiorum partem, aliaque haud multa aliorum Canticorum loca exceperimus, unus quodammodo eſt omnium Odarum tenor, ac ſtylus, verborum ſcilicet, locutionum, ac rerum magnificentia gravis, ſententiarumque ſublimitate elatus potius, quam ſuavis, venuſtus, ac varius: magna certe in eo ſtyli varietas, qualem in Flacco ſuſpicimus, non apparet. At Pſaltis oratio nunc ſublimis eſt atque elata, nunc tenuis ac demiſſa; nunc mollis ac tenera, nunc vehemens

atque

Digitized by Google

atque acris; nunc flebilis & pathetica, nunc hilaritatis & lætitiæ plena, ſemper autem argumento, de quo agitur, accommodata. Etenim, ut aliqua proferam exempla, quid ſublimius Pſalmo, *Diligam te Domine?* Et: *Attendite popule meus legem meam?* Et: *Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus?* Quid tam dulce, quam Pſalmus, *Super flumina Babylonis?* Et: *Beati omnes qui timent Dominum?* At pſalmus, *Domine probaſti me*, nonne ſublimis eſt æque, ac elegantiſſimus? Pſalmis autem, *Deus laudem meam ne tacueris;* ſive, ut vertit Marcus Marinus, *Deus laudis meæ, ne obſurdeſcas*, Et: *Deus Deorum Dominus locutus eſt*, nihil novi acrius ac vehementius. Pſalmus contra, *Eructavit cor meum*, quam concinnam ac dulcem habet allegoriam? Demum pſalmo, *Miſerere mei, Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam*, quam flebiliter canit divinus Vates, atque animos commovet! quum pſalmo viciſſim, *Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit*, hilaritate animos compleat ac voluptate. Pindarus ergo ſtyli ſplendore ac majeſtate, ingeniique præſtantia, & acumine magnam in lectore admirationem movet. Pſaltes autem non modo idem ipſum rerum altitudine, ſententiarum elatione, ſtyli granditate ſæpiſſime conſequitur, ſed paſſim etiam in lectoris cor penetrans, illud aculeis veluti pungit, atque animum aut flectit, aut commovet, aut oblectat. Fateor equidem plurima in pſalmis, quos in Eccleſia canimus, reperiri quæ ad noſtram loquendi conſuetudinem non apta ſint: verum ego non de pſalmis latine converſis loquor in hoc Capite, ſed de hebraicis: quod autem in hebraico ſermone elegans eſt, id ipſum ſi latinis vocibus, quæ hebraicis ſingillatim reſpondeant, expreſſum fuerit, horridulum haud raro eſt, atque inſuave.

IV. Pindarus quamvis grandiloquus fere ubique ſit, inflatus tamen ejus ſtylus nuſquam eſt, aut turgidus. In Pſalte paſſim nobilis quædam ſimplicitas conſpicitur, quæ tanto magis placeat, quanto graviora, ac ſublimiora ſunt ea, quæ ſcribit, quam illa quæ Odis ſuis exornat Pindarus, atque extollit.

V. Pindari nulla eſt Oda, quæ poeticis luminibus, ac ſchematibus careat, excepta fortaſſe Iſthmiorum tertia. Pſaltis contra quædam ſunt poematia tenui prorſus dicendi genere conſcripta, ac poeticis luminibus vacua. Talis eſt, verbi gratia, Pſalmus, *Beati immaculati in via*, cujus ſinguli centum ſeptuaginta ſex verſiculi divinam Legem variis ſemper modis

extol-

Digitized by Google

extollunt, ac prædicant: tales quoque ſunt alii nonnulli ex iis maxime, quos dicimus acroſtichos: ſed ut cetera deeſſent, materiæ gravitas atque utilitas ſatis ejuſmodi pſalmos commendaret: in quibus tamen humile nihil eſt, ac regio vate indignum.

VI. Pindarus ea lingua ſcribit, quæ poeticis vocabulis abundat, ac nominum verborumque inflexiones habet poetarum proprias: quod poetæ carmina componenti valde commodum eſt. At hebraicus, quo Pſaltes cecinit, ſermo iiſdem nominum ac verborum inflexionibus utitur cum in libera, tum in adſtricta certis numeris oratione: ita tamen is loqui conſuevit, ut divinum poetam, non hiſtoricum quempiam, non rhetorem, non auctorem libri Eſther, non Danielem loqui ſentias. Græca inſuper, qua Pindari Odæ conſcriptæ ſunt, lingua ſuaviſſima eſt ac molliſſima; ſæpe tamen aſper ipſe eſt, ac durus non concurſu tantum verborum aſpero, & ſtructura, crebriſque cum hiatibus, tum vocum dimidiatarum ſectionibus, ſed & locutionibus duriuſculis. Pſaltis vero lingua aut revera eſt, aut noſtris ſaltem auribus videtur aſperrima; attamen ipſius oratio leniter fluens eſt, ac jucunda.

VII. Pindarus adeo nonnumquam difficilis ad intelligendum eſt, ut quamvis plurimi, iique perdocti viri univerſas ejus Odas illuſtrare conati fuerint, plura tamen adhuc illius loca obſcura ſint: dum enim aut metro ſervit, aut breviloquentiæ ſtudet, aut communes, & ante pedes, ut ſic loquar, poſitas locutiones dedignatur, ac longe, imo interdum longiſſime repetitas affectat, uſurpatque, vix aliquando intelligis, quid proprie verba ſignificent, aut quo referantur, aut quomodo cum proxime ſuperioribus, ſequentibuſve cohæreant. Pſaltis quoque multa ſunt obſcura; ſed ea obſcuritate, quæ vitio vertenda non eſt divino Vati: nam ex eo ſæpe proficiſcitur, quod hebraicarum vocum, ac locutionum germanam nunc vim ignoremus: interdum ex eo fortaſſe, quod hebraicus textus leviter alicubi, in iis ſcilicet, quæ nec fidem attingant, nec morum doctrinam, corruptus ſit, atque ex vetuſtiſſimis Interpretationibus aut lxx. Interpretum, aut Vulgata alicubi emendandus: alias autem ex eo, quod futura eventa allegorice prænuncientur. Novi equidem multa ex obſcuris Pindari locis, quæ ab Interpretibus clare expoſita necdum fuerant, perſpicua reddi a Pauwio: ſed quanam id ratione conſequitur Pauwius? Lectiones paſſim mutat, ingenioſaſque proponit conjecturas, nullius ſæpe vetuſti codicis auctoritate innixas. At ſi hoc idem in Pſalte facere nobis

Digitized by Google

etiam liceret, ac poteſtas audendi quidlibet concederetur, facili negotio efficere poſſemus, ut obſcuritas hic quoque ſi non omnis, magna ſaltem ex parte evaneſceret. Huc accedit quod ſingulis Pindari Odis genuinum præpoſitum eſt argumentum, quod non modicam eis lucem affert. At Pſalmi argumentis carent fere omnes: tituli enim, quibus inſcribuntur, non argumenta eorum plerumque ſunt, neque ad eos illuſtrandos adjecti, ſed ad alia pertinent. Quod ſi in cujuſque Pſalmi fronte inſcriptum initio fuiſſet, qua is occaſione compoſitus ſit, quidnam potiſſimum ſpectet Vates, quis loquens inducatur, aliaque de eodem genere, multo facilius eos poſſet quiſque intelligere.

VIII. Pindari latinæ extant interpretationes, quæ verbum e verbo reddunt: extant etiam paraphraſes, Joannis Benedicti potiſſimum, qui optime eſt de illo meritus, & Sudorii. Pſalmorum autem extat latina verſio, quam *Vulgatam* dicimus, quæque multis in locis obſcuriſſima eſt: extant præterea multæ aliæ, quibus ſingula hebraica vocabula ſingulis latinis convertuntur: extant demum paraphraſes plurimæ. Jam vero ſi quis cum hebraicæ linguæ, tum græcæ ignarus, miſſis paraphraſibus, & commentariis, eas tantum Pindari ac Pſaltis, quas dixi, verſiones ſeu metaphraſes legat, is in poeta illo admirabili haud multa fortaſſe inveniet quæ miretur, quin imo pluribus in locis ab ea lectione non injuria fortaſſe (dicam enim quod ſentio) abalienabitur, niſi valde perſpicaci ſit ingenio, & in græcorum poetarum, atque adeo Pindari ipſius lectione diu multumque verſatus: in Pſalte contra plurima non admirari ille non poterit, non mira quadam jucunditate continue perfundi, non commoveri paſſim, non percelli, non ita demum animo affici, ut divinus Pſaltes voluerit: quanto magis qui hebraicæ linguæ peritus ſit?

IX. Pindarus vocula δὲ iterum, tertio, ac ſæpius interdum repetita ſententias ſententiis ita ſæpe ſubjungit, ut earum inter ſe connexio veluti lateat, & quaſi e profundo puteo poſt longam inveſtigationem extrahenda ſit; imo aliqua non raro verba, quibus tamquam articulis orationis membra jungantur, ſupplere oporteat; voculam vero ipſam δὲ modo, &, interpretari, modo, *autem*, modo, *etenim*, modo, *contra*, aut, *viciſſim*, modo, *tamen*, alias vero aliis etiam modis. Similia in Pſalte videmus aliquando contingere: quin apud ipſum quoque litterula *Vau præfixa*, ut loquuntur, totidem habet, quot dictiuncula δὲ,

ſigni-

ſignificationes: ſed hæc in Pſalte quidem hebraicæ poeſeos indoli, ac linguæ inopiæ & ſimplicitati tribuenda ſunt: in Pindaro autem nec poeſeos græcæ, nec linguæ, quæ locupletiſſima eſt, ingenio adſcribi poſſunt; ab aliorum enim Poetarum græcorum, etiam Lyricorum, conſuetudine recedit Pindarus hac in re, quantum ex iis quæ ſuperſunt horum ſive opuſculis, ſive fragmentis conjicere licet.

X. Pindarum eximio fuiſſe ingenio oſtendunt ipſius Odæ. *Fervet, immenſuſque ruit profundo Pindarus ore*, ait Flaccus. Id quam vere dictum fuerit, vel ſola Pythiorum quarta Oda poteſt oſtendere. In aliquibus tamen Odis videntur aliqui verſiculi non ſponte, ut ſic loquar, venire, ſed quæſiti, nec e fluentis ingenii vena derivari: tales ſunt quos mox afferam, ac ipſum fortaſſe Olympiorum initium. Pſaltis contra multo fluentior vena eſt, atque copioſior. Sunt tamen & in ipſo quæſita nonnulla. Ita in acroſticho pſalmo cxix. cur ſextæ ogdoadis verſiculi omnes a copula *Et* incipiunt? Quia ab hebraico elemento *Vau* exordiri debent: nullum enim eſt in hebraica lingua vocabulum a *Vau* litera incipiens, niſi vox hæc ipſa *Vau*. Quod ſi cui illo eodem in pſalmo tam crebra divinæ Legis commemoratio affectata, & ſtudio quæſita videatur, is norit, illud ſibi Pſaltem ibi propoſuiſſe, ut eam in ſingulis centum ſeptuaginta ſex pſalmi verſiculis nominaret.

XI. Pindarus a ſtropha ad antiſtropham, ab ogdoade ad ogdoadem, a diæreſi ad diæreſim, quin & ab epodo ad ſtropham, & ab antiſtropha ad epodum, ſententia nondum abſoluta, frequenter tranſit: imo etiam quodam in loco poſtremum dimidiati vocabuli ſegmentum ex antiſtropha ad epodum tranſfert: quod mihi quidem valde aſperum videtur, ac pene incomptum; cum enim antiſtrophæ ac epodi diverſa ſint metra, diverſa quoque eſſe debuit modulatio, ut diverſus erat canentium ſtatus. In Pſalte autem nihil occurrit ejuſmodi.

XII. Pindarus hyperbata, ſeu vocum tranſpoſitiones habet aliquando magnopere injucundas. Nil durius, verbi gratia, quam collocatio voculæ ȣ̓ in his Olympicæ ſeptimæ verſibus:

καὶ τοὶ γὰρ αἰθȣ́σας ἔχοντες
σπέρμ' ἀνέβαν φλογὸς ȣ̓.

Quid minus ſuave, quam poſitio vocabuli γλαυκῶπις verſ. 94. ejuſdem Odæ? aut vocis πάντων verſ. 140. ſecundæ Olympicæ? aut dictionis ὑπέρβιον verſ. 35. decimæ Olympicæ? aut verbi

πχομένοντας verſ. 58. octavæ Pythicæ? Id ipſum de voce ἀγὼν dicerem, quæ verſu 24. decimæ Pythiorum Odæ occurrit, niſi eum locum corruptum fuiſſe cenſerem. Talia in Pſalte fere numquam occurrunt: quæ enim loca per hyperbaton exponuntur, ea vel minus inſuavia ſunt, vel ſine hyperbatorum etiam ope explicari poſſunt.

XIII. Epiſodiis Pindarus intemperantius videtur uti: tam crebra enim in eo ſunt, ut paucæ Odæ illis careant: tam longa nonnumquam, ut majorem faciant Cantici partem; velut in prima Olympiorum Oda in Hieronem aut ejus victoriam ſcripta, ubi e centum octoginta octo verſiculis, quibus ea conſtat, centum & quatuordecim in narranda Pelopis ac Tantali fabula inſumuntur: tam longe denique petitæ interdum ſunt Pindari digreſſiones, ita nonnumquam intempeſtivæ, ut in Oda illa, quam dixi, Hieronis regis laudibus ideo Tantali ac Pelopis fabula inſeratur, quia victoriam is retulerat Olympiæ; Olympia autem in Peloponneſo erat; Pelops vero coloniam e Lydia in Peloponneſum deduxiſſe ferebatur. Simili modo in ſecunda Pythiorum Oda Ixionis fabulam non alia de cauſa narrat vates, niſi quia Locrenſium puellarum Hieronem celebrantium gratum animum commemoraverat; Ixion autem ingrati animi cauſa a Jove condemnatus dicebatur. Affines ſunt digreſſiones, quas legimus in Odis Pythicis x, & xi. Quid? quod non a præcipuo tantum argumento ad fabulas narrandas digreditur, ſed & aliquando ab ea ipſa fabula egreditur, quam exponendam ſuſcepit, ut ad aliam tranſeat, ſicut videre licet in nono Pythiorum cantico. Hæc ſive laudanda ſint, ſive non (nec enim auſim judicium ferre, cum Lyricis uſitata fuiſſe conſtet e Phædro) in Pſalte non legimus.

XIV. Pindarus fabulis adeo delectatur, ut plurimæ ſint Odæ, in quibus earum aliquam etſi nemini tunc ignotam diffuſe enarrat. Pſaltes nihil uſquam habet, neque vero habere poteſt fabuloſum, nihil non ſerium, nihil non verum. Quapropter quidquid a Pſalte ſcriptum fuit, id vel poſt centenas, atque adeo innumerabiles ſæculorum ætates cuicumque probetur neceſſe erit. Plura vero ex iis, quæ in Pindaro legimus, inepta jamdiu habentur ab omnibus, etſi a graviſſimo poeta ſumma arte expreſſa fuerint: quis enim ut futilia non irrideat, quæ eleganter ipſe ac magnifice narrat ex. gr. de aureis cornibus cervæ in Hyperboreis regionibus inventæ, de Pelope in lebete cocto, & Diis apud Tantalum cænantibus appoſito, vel a Neptuno, ut ipſe Pindarus

Digitized by Google

rus mavult, rapto, atque in cælum translato, ac de affinibus aliis? Iſthæc id quidem temporis tolerabilia erant in Poeta, nunc vero intolerandam habent abſurditatem.

XV. Pindarus quidem nuſquam, ni fallor, ſe ipſe ſic exſcribit, ut unum eumdemque verſiculum bis in ipſo reperiamus. Pſaltes vero integros interdum, ſæpe dimidios verſiculos quum in uno, eodemque pſalmo, tum in diverſis repetit: quod Homerum etiam, alioſque nonnullos poetas feciſſe, omnes norunt. Pindarum tamen ſi haud oſcitanter evolveris, non raro illud eveniet, ut quæ uno in loco legeris, eadem poſtea reperias in aliis Odis. Ita quod de aqua & auro cum victoria ab Hierone Olympiæ relata comparatis legitur initio primæ Olympicæ, id paulo poſt rurſus legimus verſ. 75. in tertia Olympica. Quod docet Od. 5. Olymp. verſ. 56, & 57, illud iiſdem verbis iterat in Iſthmiis Od. 5. v. 18. Quod dicit Od. 2. Olymp. tribus poſtremis verſibus, id legimus etiam Od. 13. Olymp. v. 65, & 66. In Pythiis vero Od. 2. v. 45. Ixionis crimen narraturus ab eadem ſententia exorditur, quam de Tantalo dixerat in Olympiis Od. 1. v. 87. Sententiam itidem, quæ poſtremis quinque verſibus primæ Pyth. Odæ continetur, ſæpe alibi aliis effert verbis. Sua demum carmina tam crebro jaculis comparat, præſtantis autem naturæ dona tam ſæpe dotibus ſtudio acquiſitis præferenda eſſe inculcat, ut nil frequentius in ipſo legas. Pſaltes quoque multa multis in locis repetit: ſed quæ is inculcat, maximi momenti ſunt, atque adeo digna quæ vel centies inculcentur; quæ autem Pindarus, diverſi plane ſunt generis.

XVI. Pindarus ſententias Odis ſuis, prout occaſio tulerit, inſpergere ſtudet non inutiles: nihil autem habet unquam turpe, nihil obſcenum, nihil non decorum, nihil non, ut illis temporibus, grave: quod enim & fabulæ, quas refert, ridendæ ſint, & Deorum cultus, quem lectori continue inſtillat, ſuperſtitioſus, ac vanus, id non tam ei, quam ætati qua floruit, tribui poteſt. Pſaltes totus ſemper in eo eſt, ut lectores mirifice oblectando, ac cæleſti quadam voluptate perfundendo, ad virtutem ipſos, ad unius Dei timorem, ad ſervandas divinas leges, ad laudandum Deum invitet, alliciat, trahat.

XVII. Pindarus ſuam ipſius in poetica arte excellentiam callide aliquando prædicat, ut Od. 5. Nem. ſtroph. 2. Mercenarium etiam alicubi ſe prodit, ac vafre mercedem operis expoſcit, minus tamen hac in re verſutus, quam Simonides, qui *mercede jam accepta*, ut fab. 18. libri quarti Phædrus ait, *laudem victorum*

cone-

Digitized by Google

iere conſueverat. Sed in Pſalte nullum ejuſmodi nec vani, nec jecti animi indicium reperias. Pindarum quidem defendere ni-ur Pauwius in Notis, atque has ab eo labes depellere: quod facilius aſſequatur ad verſum 63. undecimæ Pyth. Odæ, le-onem, quæ in omnibus libris eſt, mutat, & pro vocula *εἰ*, e. *ſi*, legit *οὐ*, i. e. *non*: ſed ea quæ dixi vitia Pindaro a ultis jam ſeculis objiciuntur; quæ autem pro illo Pauwius ſcri-t, ſi quid valent, vix fortaſſe aliud probant, quam Pindarum on impudenter, ſed tecte plerumque ac aſtute ſe ipſum laudaſſe, : mercedem operæ flagitaſſe. Pſalti vero talia nunquam expro-ata ſunt, nec exprobrari queunt.

XVIII. Pindarus ſententiarum quaſi compreſſione, verborum-ue paucitate brevis eſſe conſuevit. Pſaltes vero hebraicæ poe-os conſuetudini indulgens, dum idem fere duobus modis in odem ſæpe verſiculo effert, copioſus eſt, ut pene alicubi redun-ans videatur. Ille tamen in magna verborum parſimonia egre-iam quamdam habet *rerum verborumque copiam*, quam in ipſo gnoſcit Quintilianus. Pſalti in magna verborum ac rerum co-ia præclara quædam brevitas non deeſt.

XIX. Pindaro *eloquentiam* quoque tribuit Quintilianus. Is ero eloquens dicitur qui apte dicit ad perſuadendum, ad mo-endum, ad delectandum: quæ munera etſi aliter Oratoris, ali-er poetæ ſint propria, uterque tamen, ſi recte iis fungitur, elo-uens merito nuncupatur. Jam vero hæc tria ſi præſtat Pinda-us, multo magis profecto divinus Pſaltes, & modo quodam lon-e nobiliori, ac divino eadem exſequitur. Ceterum ſi illud quis me petat, ut aliquem in Pindaro locum indicem, ubi is ani-nos lectorum inflammet atque commoveat, anceps, fateor, diu-ius hæſerim.

XX. Pindarus ea ſæpe jungit ſimul, quæ haud bene, ſi uis communem loquendi morem a Poetis etiam ſervatum ſpe-ctet, convenire videantur. E prima duntaxat Olympiorum Oda xempla hæc affero. I. ἦτωρ γαρύει, id eſt, *cor narrat*. II. ὕμνος ἀμφιβάλλεται σοφῶν μητίεσσι: *hymnus circumjicitur ſa-pientum ingeniis*. III. κράτει προσέμιξε: *victoriæ immiſcuit*. IV. ὄλβον καταπέψαι: *felicitatem concoquere*. V. εὐφροσύνας ἀλᾶται: *lætitia aberrat*. VI. κράτει πέλασον: *victoriæ admove*. VII. ἐν αἱμακουρίαις μέμικται: *in inferiis mixtus eſt*. VIII. μελιτόεσσαν εὐδίαν: *mellitam ſerenitatem*. Has aliaſque hujuſmodi locutio-

nes,

nes, quæ paſſim in aliis Canticis inveniuntur, minime equidem improbare auſim; aliter enim accipiendæ ſunt, quam ſonare videntur nunc, cum verbum verbo redditum ſit; attamen plus in earum aliquibus concinnitatis quis forſitan deſideret ac convenientiæ: id quod pſalmos legenti haud ſcio an unquam contingat.

XXI. Allegorias uterque habet valde elegantes, Pindarus quidem rarius, Pſaltes autem crebrius. Aliqua ex utroque exempla ſubjicio, ut ea inter ſe conferre lector queat eruditus: verum ne illa etiam, quæ ſuaviſſima ſunt, inſulſa interdum ei videantur, illud ab ipſo peto, ut græca, & hebraica præ oculis habeat: ego enim e latinis metaphraſibus loca proferam, ne græcis, hebraiciſque vocabulis libellum impleam: metaphraſes vero ipſas explicare, aut emendare, non eſt hujus loci. Primo igitur Oda IV. Pyth. antiſtr. 12. hæc legimus, quæ allegorica ſunt: *Cognoſce nunc Œdipi ſapientiam. Si enim quiſquam ramos magnæ quercus acuta ſecuri proſterneret, fœdaretque ejus admirandam formam, etiam deſinens eſſe fructifera, daret tamen ſententiam de ſe ipſa, ſi quando ad hybernum ignem veniret ultimum, aut cum erectis columnis domus principis, ad fulciendum poſita, laborem gravem ſuſtineret in muris, ſuum poſtquam locum deſertum reliquiſſet.* Quæ nihil denotant aliud, niſi Demophilum exulem, patriæ utilem fore, ſi in eam revocetur. II. Statim poſt allata verba aliam plane diverſam ſubjungit Pindarus allegoriam: *Tu vero* [inquit] *es medicus maxime opportunus.... Oportet mollem manum admoventem, os vulneris tractare.* III. Rurſus aliam proxime adjungit: *Facile eſt enim* [ait] *urbem concutere etiam imbecillioribus; ſed in ſede ſua rurſus collocare difficile ſane eſt repente.* Quartum exemplum extat Od. VI. Pyth. ſtroph. I. *Paratus hymnorum theſaurus in divite auri Apollonio luco reconditus eſt intra muros: quem neque hybernus imber cum impetu ſuperveniens, horriſonæ nubis exercitus implacabilis, neque ventus in receſſus maris trudet, omnia rapiente colluvie tundens.* V. binas legimus ſibi proxime ſuccedentes allegorias Od. 3. Nem. antiſtr. 4. *Salve, amice: ego tibi hoc mitto mel mixtum albo cum lacte: commiſſus autem ros circumdat potum celebrem Æolicis in flatibus tibiarum. Sed eſt aquila velox inter volatilia, quæ corripit ſtatim procul veſtigans cruentam prædam pedibus. Clamoſi autem graculi humilia depaſcunt.* Poſtremum exemplum occurrit Od. 5. Nem. ſtropha 2. *Si longos mihi inde ſaltus fodiat aliquis, habeo genuum celerem impetum: etiam ultra mare feruntur aquilæ.*

Pſaltes autem pulcherrimam habet allegoriam Pſalmo lxxx, no-

ovem verſiculis comprehenſam: in quibus de vinea loqui dum idetur, de Eccleſia Fidelium revera ſermonem habet. Brevior ſt, quæ extat Pſalmo 144: *Domine inclina cælos tuos, & de- ende: tange montes, & fumigabunt: fulgura coruſcationem, & iſſipabis eos: emitte ſagittas tuas, & conturbabis eos*. Et ea quam ſalmo 7. legimus: *Gladium ſuum vibrabit: arcum ſuum tetendit, & paravit illum: & in eo paravit vaſa mortis, ſagittas ſuas ar- entibus efficit*. Hujuſmodi autem aliæ in pſalmis occurrunt paſ- m, quas brevitatis cauſa prætermitto. Sed illud præterire no- , totum pſalmum xlv. mea quidem ſententia perpetuam eſſe legoriam, eamque elegantiſſimam, & *litteraliter*, ut loquun- ır Theologi, de Chriſto, & Eccleſia intelligendam: de his nim duntaxat ibi ſermonem habere opinor Pſaltem, ac Regis ocabulo Chriſtum, Reginæ ſponſæ nomine Eccleſiam deſigna- :: de nullo autem alio commode exponi poſſe.

XXII. Pindarus allegorias aliquando non continuat, ſed a eas abrumpit, ut abſonæ videri queant, propterea quod ·anslata verba ſibi invicem non reſpondeant: ut Od. 1. Olymp. . 180, ubi ſic loquitur: *Muſa mihi fortiſſimum telum robore utrit*. At *nutritionis*, ac *teli* metaphoræ non ſatis apte videntur ›pulari. Sagittas pariter *ſonare*, *intelligi*, *explicari* quis noſtro- .m poetarum diceret? quis, pene dixerim, græcorum vel in yricis? Oda tamen 2. Ol. v. 149. legimus: *Multæ mihi ſub ibito celeres ſagittæ ſunt, ſonantes intelligentibus: ad vulgus au- in, indigent interpretibus*. Alia his affinia quiſque in Pindaro ·periet: in Pſalte autem haud ita facile. Illud potius in hoc equenter occurrit, ut allegoriæ allegoria ſubjiciatur: in quo hil eſt abſoni. Ut cum pſalmo 9. ait: *Infixæ ſunt gentes in vea quam fecerunt: in rete iſto quod abſconderunt, comprehenſus pes eorum*.

XXIII. Ut autem melius conferre inter ſe poſſit lector me- phoras, quæ in Pindaro leguntur, ac Pſalte, nonnulla alia :empla ex utroque adjicio. Ex Olympicis tamen Odis tantum :c ſeligo. I. Od. 1. v. 185: *tempus in ſublimi calcare*. II. Od. v. 17. *Siciliæ oculus erant*. III. ibid. v. 42. *Luctus concidit gra- a potioribus bonis*. IV. ib. v. 58. *Diem filium Solis*. V. ib. v. .. *Seminis radicem*. VI. Od. 3. v. 36. *Luna totum oculum veſ- re accendit*. VII. ib. v. 44. *Obedire radiis Solis*. VIII. ibid. 79. *Attinget e domo Herculis columnas*. Eadem metaphora ex- t Od. 3. Nem. v. 35. IX. Od. IV. v. 1. *Vibrator tonitrui pe- bus indefeſſi*. X. ib. v. 11. *Ætnam prælum ventoſum Typhonis*.

XI.

Digitized by Google

XI. ib. v. 28. *Mendacio non tingam veritatem*. XII. Od. 5. v. 29. *Fluvius agglutinat ſtabilium domorum altam ſilvam*. XIII. ib. v. 34. *Labor ſumptuſque militant*. XIV. ib. v. 32. *A conſilii inopia producens in lucem*. XV. Od. VI. v. 12. *Sciat in hoc calceo felicem pedem ſe habere Soſtrati filius*. XVI. Od. x. v. 13. *Nunc calculum volutatum quo pacto unda obruet fluens?* XVII. ib. v. 163. *Fac me levibus exire pedibus*.

In Pſalte autem crebro hujuſmodi exempla occurrunt, quæ multo mihi quidem dulcius ſapiunt, quam ſuperiora. Paucula hæc e multis in medium afferre placet. I. *Dirumpamus vincula eorum*, *& projiciamus a nobis jugum ipſorum*. II. *In anguſtia dilataſti mihi*. III. *Peccatores intenderunt arcum*, *paraverunt ſagittas ſuas in pharetra*, *ut ſagittent in obſcuro rectos corde*. IV. *Puteum excavavit*, *& effodit eum*, *& incidit in foveam quam fecit*. V. *Inclinavit cælos*, *& deſcendit*, *& caligo ſub pedibus ejus*: *& equitavit ſuper Cherubim*, *& volavit*, *volavit ſuper alas venti*. VI. *Tu es qui extraxiſti me de ventre*, *ſpes mea ab uberibus matris meæ*: *in te projectus ſum ex utero*. VII. *Circumdederunt me vituli multi*, *tauri pingues obſederunt me*. VIII. *Ipſe educet de rete pedes meos*. IX. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ*, *& torrente deliciarum tuarum potabis eos*. X. *Cum ceciderit*, *non collidetur*, *quia Dominus ſupponet manum ſuam*. XI. *In te inimicos noſtros ventilabimus cornu*. XII. *Vendidiſti populum tuum ſine pretio*. XIII. *In umbra alarum tuarum me recipiam*, *donec tranſeant infortunia*. XIV. *Foderunt ante me foveam*, *ceciderunt in medio ejus*. XV. *Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum*, *molas leonum confringet Dominus*. XVI. *Gladii ſunt in labiis eorum*. XVII. *Moab olla ablutionis meæ*. XVIII. *Super Idumæam projiciam calceamentum meum*.

XXIV. Similibus, ſive ſimilium comparationibus nonnunquam orationem exornat Pindarus, Pſaltes autem multo crebrius. In illius Odis paulo plura invenies exempla, quam quæ hic affero. I. Olymp. Od. 1. *Optima quidem eſt aqua*, *& aurum velut ignis noctu ardens coruſcat inter* ... *divitias*: *at ſi certamina narrare cupis anime mi*, *ne jam ſole contempleris aliud ſplendidius aſtrum lucens interdiu*. II. Od. 2. *Divitiæ virtutibus exornatæ*, *ſunt ſtella inſignis*, *verum homini lumen*. III. ibid. *Vehementes loquacitate tanquam corvi*. IV. Od. 3. *Si excellit quidem aqua*, *divitiarum vero aurum venerabiliſſimum eſt*; *nunc utique Thero ad extremum virtutibus perveniens*, *attingit columnas Herculis e domo*. V. Od. 6. *Aureas ſupponentes bene murato veſtibulo domus columnas*,

Digitized by Google

nos, velut quando præclaræ ſunt ædes, pangemus: auſpicantes autem opus, frontem decet facere ſplendidam. VI. Oda ſeptima incipit a ſimili: ſed locus eſt longior, itaque illum etſi valde elegantem non exſcribo. VII. Od. 10. *Delicioſa modulatio carminum, quæ ſerius prodierunt, ut filius ex uxore patri* &c. VIII. Od. 11. *Eſt hominibus ventorum nunc plurimus uſus; nunc item aquarum pluviarum, filiarum nubis. Si vero cum labore quis bene agat, ſuaves hymni poſteriorum occaſiones fiunt ſermonum, & fidum pignus magnis virtutibus.* IX. In Pythiis autem Od. 1. *Iis qui navibus vehuntur viris prima gratia eſt, navigationem auſpicantibus ſecundum venire ventum: veriſimile eſt enim, etiam in fine feliciorem reditum eos eſſe conſecuturos. Hæc autem ratio propter hos eventus opinionem affert, deinceps Æsnam* [urbem] *futuram eſſe inclytam.* X. Od. 2. *Lupi more curram, aliis veſtigiis aliàs inambulans viis obliquis.* XI. Od. 6. *Dulcis mens, & converſatio cum convivis, & inſtar cancellati operis apum.* XII. Od. 8. v. 136. *Umbræ ſomnium ſunt homines.* XIII. In Nem. Od. 1. in hanc ſententiam loquitur Pindarus: *Sicut Epici poetæ poematum initium plerumque ducunt a Jove, ſic Timodemus victorias referre incipit in ludis Nemeæis Jovi ſacris.* XIV. Nem. Od. 4. *Neque calida aqua tam mollia facis membra, quam laus citharæ comes.* XV. ibid. *Aurum excoctum fulgores emittit omnes; hymnus vero rerum præclare geſtarum, ſorte æqualem Regibus facit virum.* XVI. Od. 6. Alcimidem Nemeonicam eleganter cum arvis confert. Lege & eum locum, & undecimam Nemeorum Odam verſ. 50, ubi hac eadem rurſus comparatione utitur. Demum carmina ſua jaculis paſſim comparat, ut videre licet Ol. 1. v. 180: Ol. 2. v. 149, & 161: Pyth. 1. v. 18, 21, & 86: Nem. 6. v. 47: Iſthm. 2. v. 5: Iſthm. 5. v. 59: & alibi. Hanc ipſam comparationem, ſed alio ſenſu, multoque aptius adhibet Pſaltes, ubi ait: *Molles ſunt ſermones ejus præ oleo, & ipſi ſunt jacula.*

Sed alia nunc e pſalmis exempla producenda ſunt, ut ea lector cum ſuperioribus conferat, ſi videtur, atque hæc illis longe aptiora, ac venuſtiora eſſe perſpiciat. Primum eſt hujuſmodi: *Erit tamquam arbor plantata ſuper rivos aquarum, quæ fructum ſuum dabit in tempore ſuo: & folium ejus non defluet.* II. Erunt impii *tamquam pulvis quem projicit ventus.* III. *Tamquam ſcuto, voluntate tua* [i. e. benevolentia, & favore tuo] *coronabis eum.* IV. *Eloquia Domini argentum igne examinatum in factura terræ* [i. e. in vaſe terreo] *purgatum ſepties.* V. *Fuerunt*

mihi

mihi lacrymæ meæ panis die ac nocte. VI. *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus.* VII. *Dediſti nos tanquam oves eſcarum.* VIII. *Lingua mea, calamus ſcribæ velociter ſcribentis.* IX. *Quis dabit mihi alas ſicut columbæ? & volabo, & requieſcam.* X. *Tamquam fœnum velociter ſuccidentur, & quemadmodum olus herbæ decident.* XI. *Iniquitates meæ ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me.* XII. *Mille anni in oculis tuis tanquam dies heſterna quæ præteriit.* XIII. *Uxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.* XIV. *Filii tui ſicut novellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ.* XV. *Fiant ſicut fœnum tectorum, quod priuſquam evellatur, exaruit.* XVI. *Erravi ſicut ovis quæ periit: quære ſervum tuum.* XVII. *Sicut oculi ſervorum ad manum dominorum ſuorum, ſicut oculi ancillæ ad manum dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad Dominum.* XVIII. *Anima noſtra, ſicut paſſer, erepta eſt de laqueo venantium: laqueus contritus eſt, & nos evaſimus.* XIX. *Dies ejus ſicut umbra tranſeuntis.*

Jam vero vel ex paucis quæ curſim dicta ſunt hactenus, illud colligere facile eſt, magna eſſe inter utrumque Vatem diſcrimina, ac alterum alteri ſimilem haud ſatis recte ab aliquibus dici: etſi vero quis divinum quo Pſaltes movebatur afflatum pauliſper ſeponere voluerit, ac Pſaltem ipſum quaſi lyricum duntaxat Poetam ſpectare, tamen eum Pindaro multis in rebus anteferendum eſſe. Non dubito equidem, aliquos fore ex ludicra Voltærianorum ſecta, qui judicio huic meo non acquieſcant, imo id forſitan irrideant; nihil enim eſt tam verum, tam ſanctum, tam auguſtum, ut facile irrideri non poſſit, præſertim a ſcurra. Sed quod irriſeris, id falſum, aut riſu dignum oſtendere, aliquanto interdum difficilius eſt.

XXV. Quum Pindari, tum Pſaltis poemata eo artificio concinnata fuiſſe, ut ad muſica inſtrumenta cani poſſent, certum eſt: paſſim enim id uterque profitetur. Videndum itaque eſt potius, quid ſit id quo efficitur, ut utriuſque opuſcula non ſermones ſint, ſed carmina, aut poematia. Sed quod ad Pindarum attinet, res eſt explorata. Nimirum ut ejus locutio non oratio dicenda ſit, ſed poeſis, efficiunt formulæ loquendi poeticæ, lumina poetica, figuræ poeticæ. Ut vero non proſa, non ſoluta, ſed ligata ſit, metris efficitur, quæ eadem ſunt in priori cujuslibet Odæ ſtropha, atque in antiſtrophis, ſtrophiſque omnibus, eademque pariter ſunt in priori epodo, ac in epodis omnibus unius ejuſdemque Odæ: Quo artificio ideo contexebantur Odæ, ſicut mihi quidem videtur, ut totus concentus,

modulatio, ſive σήματα, i. e. *ſigna*, *Notæ* videlicet, ut ſici nunc loquuntur, ad quas prima ſtropha canebatur, anrophis reliquis, ac ſtrophis aptarentur.

Quod vero ad Pſaltem pertinet, res controverſa eſt atque ſrta. Nam tropi quidem poetici, lumina poetica, & cetera genus, efficiunt, ut illius etiam locutio ſit poeſis, atque a iliari ſermone, aut rhetoris oratione abſit: ſed ut ſit adſtri-, & vincta, non ſoluta ac libera, quanam re, quonam vino efficitur? Nemo ad hodiernum uſque diem quod doctis s ſatisfaceret excogitare valuit, nec in quo vinculum hocce m ſit, definire, etſi conati ſint multi. Lege, quæſo, præ-a Calmeti, & Fleuryi *de poeſi veterum Hebræorum* opuſcula: ſtatim intelliges, quam obſcura ſit quæſtio.

In ſeptem quidem acroſtichis pſalmis, viceſimo quinto viicet, XXXIV, XXXVII, CXI, CXII, CXIX, & CXLV, vinculum odpiam cernimus; litterarum enim, a quibus verſiculi exorntur, ordinem quemdam, quem *alphabeticum* vocare licet, vatum conſpicimus. Sed primo vinculum hocce tale non eſt, ile nos quærimus: deinde nihil, aut parum certe ſunt ſeptem centum quinquaginta: nos vero de pſalmis omnibus loquir: quin latius adhuc patet controverſia ab eruditis agitata: n reliqua omnia Sacrorum Scriptorum cantica complectitur.

Calmetus porro opiniones omnes hac de re ab aliis jam cogitatas rejicit: ipſemet vero hebraicam veterum poeſim llo vinculo conſtringi, nulla lege, neque metris, neque nuris, neque rhythmis vinciri exiſtimat. Ego autem in Pſaltetra quidem, qualia in lyricis potiſſimum græcorum latinoaque poetarum ſcriptis ſervantur, non invenio: ac ne verſus dem ſimiliter cadentes, ſimulque certum ſyllabarum nume-ı, ac ſtabilem accentuum poſitionem habentes, ut in hodier-Italice, Gallice, Hiſpanice, Anglice ſcribentibus poetis, in lte ipſo agnoſco: itaque nullam e ſententiis, quas rejicit metus, amplecti audeo. Ægre tamen Calmeto ipſi aſſentior, ı Pſaltis locutionem quovis vinculo ac lege ſolutam fuiſſe iatur. Conjecturam igitur quamdam lectori timide propono minandam. Nimirum ſimili fere artificio compoſitos eſſe pſal-ı, eaque ratione ſingulos eorum verſiculos quibuſdam numeım menſuris obligatos fuiſſe conjicio, qua ligati ſunt verſiplurium e ſacris Hymnis, quos in Eccleſiaſticis Officiis cat, & *Canones* appellant Græci: aut in eum fere modum quo is numeris vinctus merito diceretur hymnus, quem quis ita

ſorte

forte componeret, ut eadem plane modulatione cantari poſſet, qua hymnum, *Victimæ Paſchali laudes immolent Chriſtiani*, in Eccleſia quotannis cantare conſuevimus. Atque, ut clarius explicem quid velim, valde veriſimile videtur mihi, Pſaltis locutionem ideo adſtrictam ligatamque, non vero liberam, & tamquam freni expertem fuiſſe, quod pſalmos eo artificio ſcriberet, ut hi ad certas quaſdam modulationes nobis nunc ignotas, ſed Muſicis tunc perſpectas, & ad certa inſtrumenta aptati, certo quodam concentu, certiſque ſignis commode cantari poſſent, ideoque intra modos quoſdam contineri deberent ſinguli verſiculi, non vero extra certos terminos longius excurrere.

Conjecturam porro meam duabus aliis fulcire placet conjecturis. Primam e titulis pſalmorum hebraicis duco: pleriſque enim pſalmis titulus aliquis in fronte inſcriptus etiamnum eſt; ubi autem deeſt, aut non deſiderabatur fortaſſe olim, aut facile ibi a quolibet ſuppleri poterat. Tituli porro iſti non alia plerumque de cauſa appoſiti videntur, niſi ad indicandam modulationem, qua pſalmus canendus foret, aut inſtrumentum muſicum ad quod eum cani oporteret, aut alia hujus generis. Quamnam vero ob cauſam putemus, eos quos communi vocabulo pſalmos nuncupamus, diverſis nominibus in titulis appellari? Alius enim ex. gr. vocatur *Mizmór*, hoc eſt pſalmus: alius *Shir*, i. e. canticum: alius, quod eodem tamen recidere videtur, *Shiráh*, i. e. cantio: alius *Shir mizmór*, i. e. canticum pſalmus: alius *Shir hammahalóth*, i. e. canticum graduum: alius *Maskil*, quod Vulgatus Interpres vertit vocabulo *intellectus*: alius *Tephilláh*, i. e. *oratio*: alius *Tehillá*, i. e. Laus: alius *Sigajón*, alius *Michtám*. Nonne hæc nominum diverſitas indicio eſt, poematia iſthæc ita ab Auctore contexta eſſe, ut aliqua certis modulationibus, alia aliis aptata eſſent? Nonne id ipſum oſtendunt cetera fere omnia quæ iis in titulis leguntur?

Altera conjectura e menſuris, ac longitudine verſiculorum, quam aliquibus in pſalmis conſtanter ſervatam videmus, peti poteſt. Hujuſmodi ſunt præ ceteris pſalmus centeſimus decimus nonus, & centeſimus duodecimus: duobus enim hiſce in pſalmis verſiculorum diſtributio, initium ſcilicet ac finis, certo definiri poteſt; cum in aliis alicui dubitationi obnoxia eſſe queat. In pſalmo igitur centeſimo decimo nono [*Beati immaculati* &c.], ſinguli centum ſeptuaginta ſex verſiculi eo artificio ſcripti videntur, ut & inter ſe ſint ſi non omnino æquales, parum certe inæquales, & unuſquiſque in binas ferme æquales partes commode

a le-

a lectore, nedum a cantore dividi poſſit. Quod ut clarius ab iis etiam intelligatur, qui hebraicas litteras neſciunt, primam pſalmi illius ogdoadem hic appono, latinis elementis hebraica exſcribens vocabula, & ſingulos verſiculos bifariam dividens aſteriſco, multas tamen omittens aſpirationes, ut omnis vitetur, quantum fieri poteſt, confuſio.

1. Afré temimé dárech * haholechím betorát Jehováh (a)
2. Afré nozeré hedotáv * becol leb (b) jidresúu.
3. Aph lo pahalú havláh * bidracáv halácu.
4. Attá zivita pikkudéca * liſemór meód.
5. Ahaláj jiccónu dracáj * liſemór hukkéca.
6. Az lo ebós beabbití * el col mizvotéca.
7. Aodecá (c) béſher lebáb * belamdí miſpeté zidkéca.
8. At (d) hukkéca eſemór * al tahazvéni had meód.

In pſalmo autem centeſimo duodecimo [*Beatus vir qui timet Dominum*] id certius apparet, propterea quod in eo non ſolum integri cujuſque verſiculi, ſed etiam dimidii cujuslibet initium & finem certo determinat litterarum ordo. Itaque totum, utpote brevem, hic exſcribo. Titulus ergo eſt, *Halleli-Jah*: quæ voces ſignificant quidem *Laudate Deum*; ſed ex ejuſmodi titulo intelligebant fortaſſe cantores, qua modulatione Pſalmus canendus eſſet. Pſalmus vero ipſe ſic ſe habet:

1. Afré is jaré et Jehováh: Bemizvotáv haféz meód.
2. Gibbór baárez jijé zarhó: Dor jeſarím jeboráćh.
3. Hon vahóſer bebetó: Vezidcató homédet lahád.
4. Zaráh bahóſech or lajſarím: Hannún verahúm vezaddík.
5. Tob is honén umalvéh: Jecalkél debaráv bemiſpát.
6. Chi leholám lo jimmót: Lezécher holám jijé zaddik.
7. Miſſemuhá rahá lo jirá: Nacón libbó batúah bijováh.
8. Samúch libbó lo jirá: Had aſér jiré bezaráv.
9. Pizzár natán laebjoním: Zidcató homédet lahád (e)

10. Kar-

(a) Judæi pronunciant *Adonaj*, quia nomen ipſum tetragrammaton efferre non audent. Quæ tamen ſit genuina pronunciatio, certum non eſt.

(b) Judæi nunc dicunt *lev*.

(c) Judæi, *Odecbâ*.

(d) Judæi nunc, *Etb*.

(e) Codices hebraici nunc verſiculo nono addunt dimidium decimum: ſed ex ordine hebraicarum litterarum patet, verſiculos 9, 10, & 11. ita diſtribuendos eſſe, ut ego illos diſtribuo: ſic enim verſiculo nono aſſignantur, ut ſuperioribus, binæ litteræ, *Pe*, & *Zade*: verſiculo 10. binæ, *Koph*, & *Resh*: poſtremo binæ, *Shin*, & *Tav*.

Digitized by Google

10. Karnó tarím becabód: Raſáh jiré vecáhas.
11. Sinnáv jaharók venamás: Taavát reſahím tobéd.

Vides, lector, quænam ſint duobus hiſce in pſalmis menſuræ verſuum. Veriſimile autem eſt, alios pſalmos aliis menſuris compoſitos, aliiſque modulationibus accommodatos fuiſſe. Aliæ hujuſmodi conjecturæ facile tibi in mentem venient, ſi titulos pſalmorum inter ſe conferas, aut pluribus in pſalmis verſiculos cum verſiculis comparaveris, ſed vulgatam illorum diſtributionem, quam Judæi magiſtri in hebraicos codices invexere, ut indubitatam non habueris. Ac de ſimilitudine, quæ Pindarum inter & Pſaltem intercedere dicitur, hactenus. Venio ad metra ipſius Pindari.

CAPUT ALTERUM.

De Pindari metris generatim, ſeu de ratione emendandi ea Pindari loca, in quibus metri leges a librariis violatæ ſunt.

GRæca vox *metrum*, quæ *menſuram* valet, modo pedem denotat, modo ſyzygiam, hoc eſt, binos pedes, modo integrum verſum, aut *colon*, i. e. membrum, modo certam præſcriptamque a veteribus pedum aut ſyzygiarum ſeriem, ex qua verſus, ſeu membrum, hujus potius, quam illius generis nominatur. Alias autem ejuſdem vocabuli ſignificationes prætereo. Cum dicimus ergo, *Hic verſus eſt dactylicus hexameter*, nempe ſex metra habens, voce *metrum* denotamus pedem: dactylicos enim metimur pedibus. Cum dicimus: *Hic verſus eſt iambicus trimeter* [ſcilicet tribus metris conſtans, etſi a latinis *ſenarius* nuncupetur] voce *metrum* ſignificamus duos pedes, ſive ſyzygiam: iambicos enim metimur ſyzygiis. Cum dicimus: *hoc metrum eſt acatalectum*, vox *metrum* accipitur pro integro membro, aut integro verſu. Denique cum dicimus: *Hujus verſiculi metrum eſt dactylicum*, aut *iambicum*, aut *anapæſticum*, voce *metrum* deſignamus quamdam pedum aut ſyzygiarum ſeriem. Quare nos etiam eamdem dictionem modo una, modo alia ſignificatione adhibebimus: ſed facile intelliget eruditus lector, quid quoque in loco ea denotet.

Jam vero quoniam multa ſunt in Pindari Odis cum impreſſis, tum calamo exarata loca, in quibus metricæ leges ab exſcriptoribus violatæ ſunt, dubitandum non eſt, quin illa emendare oporteat. Id ergo præter ceteros perficere conati ſunt Schmi-

Digitized by Google

chmidius, & Pauwius: ſed diverſa plane via incedentes. chmidius ſic pleraque emendavit, ut Pauwio videretur in ea ſe opinione, ut cum prima cujuſvis Odæ ſtropha convenire lamuſſim debeant inſequentes antiſtrophæ omnes, ac ſtrophæ, idemque cum priore epodo epodi omnes: adeo ut ſi prima llaba primi verſus in ſtropha ſit brevis, brevis quoque eſſe ebeat prima ſyllaba primi membri in antiſtrophis cunctis, ac rophis ejuſdem Odæ: ſi ſecunda illic ſit longa, in his quoque nga eſſe debeat ſecunda: & ita porro. Hanc vero emendandi tionem irridet paſſim Pauwius, ac Schmidium ludibrii cauſa *llabarum menſorem* vocat.

Cenſet autem Pauwius ipſe, ita membrum membro reſponere debere, ut non quantitates ſyllabarum debeant eſſe utroque eædem, ſed metra duntaxat: adeo ut ſi primum mem-um [ex. gratia] ſit iambicum, alterum anapæſticum, tertium ochaicum in prima ſtropha, vel in priore epodo, ejuſmodi ſe debeant primum, ſecundum, tertium membrum antiſtroarum, ſtrophaiumque, vel epodorum; ſed neceſſe non ſit, ſyllabæ ſyllabis, ac pedes pedibus ſingillatim accurateque ſint quales. Ex duabus hiſce quaſi viis alterutram capeſſat neceſſe t, qui menda e Pindari codicibus tollere aggrediatur. Videaus ergo, qua incedendum ſit.

Primum itaque ſi ea, quæ Schmidio tribuitur opinio ſic ad vum, ut ſic loquar, reſecetur, ut ſyllabæ ſyllabis quantitate quales debere eſſe dicantur, explodenda ſine dubio eſt: nam antiſtrophicis canticis cum Pindari, tum aliorum poetarum ondeo ſæpe dactylus, imo generatim uni longæ ſyllabæ non ia longa, ſed binæ breves paſſim opponuntur, & viciſſim duais brevibus una longa: propterea, ut opinor, quia tantum temoris in efferenda una longa inſumitur, quantum in efferendis iabus brevibus: ideoque una longa dicitur eſſe duorum *ſignom*, brevis contra unius ſigni. Ex innumeris quæ afferre poſm exemplis unum ſeligo, primum ſcilicet, quod in Od. 1. Omp. occurrit. Ibi decimum quintum membrum primæ ſtrophæ hujuſmodi:

σοφῶν μητίεσσι κελαδεῖν,

poſitum vero illi eſt hoc alterum:

ὅτε παρ' Ἀλφεῷ σύτο, δέμας,

æ duo membra cum ſint antiſpaſtica dimetra acatalecta, ſic ea etimur:

σο-

σοφων μητι | εσσι κελαδειν.

οτε παρ' Αλφε | ῳ συτο, δεμας:

Itaque in eorum menſione uni longæ φων binæ reſpondent breves τε παρ, & primi verſiculi antiſpaſtus antiſpaſto ſecundi omnino æqualis eſt, non ſyllabis tamen, ſed ſpatio.

Deinde in Antiſtrophicis iambum, verbi gratia, ſpondeo, quin imo generatim metra metris, non vero tantummodo ſyllabas ſyllabis opponi poſſe, extra controverſiam eſt. Conferat lector in Ariſtophanis Nubibus verſum 278. cum 301. ei oppoſito: & verſum 573. cum 605: & verſum 948. cum 461. Atque in Ranis verſum 451. cum gemello 457; & verſum 455. cum 461. In Æſchyli autem Prometheo vincto verſum 134. cum 150. Demum in tragœdia, quæ inſcribitur *Septem contra Thebas*, verſiculos 228, & 235, itidemque 241, & 247. inter ſe comparet: ac rem ita ut dixi ſe habere deprehendet. At quod licuit Ariſtophani, quod Æſchylo, quod aliis, id cur Pindaro non licuerit?

Quin imo ſi illæ, quas Pindari exemplaria omnia nunc exhibent, membrorum diſtributiones, lectioneſque genuinæ ſunt, multa in hoc vate occurrunt loca, quæ ipſum id revera ſæpe feciſſe oſtendunt, quod ei licuiſſe affirmavi. Ita in Od. x. Olymp. verſiculi 36, 53, 61, & 78, qui tertio reſpondent, incipiunt a ſpondeo; tertius autem ipſe ab iambo ἑμᾶς exorditur; itaque illis omnino æqualis fieri non poteſt, niſi pro ἑμᾶς legamus ἡμᾶς, aut ἁμᾶς. Verum id ipſum manifeſtius adhuc patet e ſexta Pythiorum Oda, aliiſque nonnullis: in quibus etſi metra metris reſpondeant, pedes tamen pedibus æquales fieri nequeunt ullo modo.

Sed neque lectiones omnes, nec membrorum diſtributiones, quæ in Pindari extant exemplaribus, dubitationis cujuslibet expertes ſunt. Quod enim ad lectiones attinet, multæ vetuſtis etiam temporibus dubiæ erant, ut e Scholiaſtis patet; plurima vero nunc loca ſupereſſe, quæ emendationem expoſcant, nemo diffitetur. Pauwius ipſe, ut verſiculos ad ea metra redigat quæ ipſi magis arriſerint, paſſim ſcripturam mutat: facile enim in Pindaro ſæpe eſt ſpondeum, verbi gratia, ex iambo, aut trochæo facere, non mutatis vocabulis, ſed mutata eorum ſcriptura.

D Quod

Quod vero ſpectat ad verſuum diſtributionem, ſi veteres Pindari codices cum impreſſos, tum calamo exaratos inter ſe contulerimus, plurima deprehendemus loca, in quibus verſiculi aliter ab aliis diſtributi fuerunt. Exempla hic non affero, quod ea facile quiſque reperire poſſit, ſi Sociorum Oxonienſium, & Pauwii Notas percurrat, ac ea nominatim, quæ ab iis adnotata ſunt ad ſecundam, ad quintam, ad nonam, ad undecimam Olympiorum Odam, ad quintam Pythiorum, & alibi non raro. Quin ubi etiam unam eamdemque membrorum diviſionem habent libri omnes, mutatione aliquando opus eſſe agnoſcit Pauwius ipſe: nam in Oda Nemeorum tertia verſiculos ſtrophæ ſextum ac ſeptimum aliter dividit, atque in codicibus omnibus ſecti ſint. Ea igitur verſuum diſtributio, quæ in veteribus membranis, aut in impreſſis libris conſpicitur, adeo certa non eſt, ut gravibus quis ductus coactuſve rationibus recedere ab ea non poſſit aliquando: quod faciam ipſe mox in decimaquarta Olympiorum Oda, alias vero in nonnullis aliis. Cum ergo in verſum incidimus, qui verſui ſibi oppoſito non congruat, non lectio continuo mutanda eſt, præſertim ſi in ea codices omnes conſentiant, ſed videndum prius, utrum mutata verſuum diſtributione, vulgata lectio commode retineri queat.

Simile quidpiam in aliis etiam Poetis, qui antiſtrophica, aut monoſtrophica ſcripſerint, contigiſſe video. Ita monoſtrophica illa, quæ apud Æſchylum extant in Prometheo vincto verſ. 397, ac ſequentibus, quæque perperam ab aliquibus epodica dicta ſunt, alio plane modo diſtribuenda eſſe docet Pauwius, ac vulgo diſtribui conſueverint. Id ipſum de aliis monoſtrophicis monet, quæ in eadem tragœdia leguntur poſt verſum 524, quæque haud recte antiſtrophica vocata ſunt. In tragœdia vero, quæ dicitur *Septem contra Thebas*, ſtropha quæ occurrit poſt verſum 208, ſuæ antiſtrophæ non reſpondet, niſi medica manus utrique applicetur, ac verſuum diſtributio immutata fuerit.

Neque vero hæc mira cuiquam videri debent. Quam multa enim ob librariorum incuriam, inſcitiamque in veteres libros menda irrepſerint, neminem fugit. At quanto facilius contingere idem potuit in Pindaro, in quo nec metra unquam conſtanter eadem ſunt, & ejuſdem ſæpe vocabuli una pars ad unum membrum pertinet, alia ad aliud; ubi vero germana membrorum diſtributio ſemel turbata fuerit, ſine magna metrorum peritia, & labore haud modico reſtitui nequit, ac definiri? Ut

rem

Digitized by Google

tem exemplo aliquo illuſtrem, in medium afferam fragmentum illud Diagoræ Melii, quod ſolum ex omnibus ejus Scriptoris operibus ſupereſſe nunc videtur, quodque ego ad librum 3. Didymi de Trinitate edidi, ac fuſe explicavi. Id ita ſe habet: *Θεὸς πρὸ παντὸς ἔργυ βροτείυ νωμᾷ φρένα ὑπερτάταν· αὐτοδαὴς δὲ ἀρετᾷ βραχὺν οἶμον ἕρπειν*. Hoc porro fragmentum ex lyricis Diagoræ Canticis deſumptum eſſe monui citato in loco: cum igitur a vetuſto Paſſioneiani, ex quo illud evulgavi, codicis exſcriptore verſiculorum diſtributio omiſſa ſit, in membra ſecandum eſt. At quiſquis id aggredi voluerit, oportet in primis, ut varia metrorum genera, quæ uſitata græcis fuerunt, probe calleat, ac præ oculis habeat. Ea qui norit, ex primis verbis binos hoſce cudere poteſt iambicos verſus monometros hypercatalectos:

Θεὸς πρὸ παντὸς
ἔργυ βροτείυ.

Poteſt etiam totum fragmentum in hæc membra commode dividere, quæ ſequuntur:

. . . . *Θεὸς*
1 *πρὸ παντὸς ἔργυ βροτείυ*
2 *νωμᾷ φρένα ὑπερτάταν·*
3 *αὐτοδαὴς δὲ ἀρε-* .
4 *τᾷ βραχὺν οἶμον ἕρπειν*:

Qua in diſtributione primus verſus eſt periodicus, ac ſimilis primo ſecundæ Odæ Olympicæ: *Ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι*. Alter eſt epionicus dimeter acatalectus, ut 22. ejuſdem Odæ: *Ἀλλ' ὦ Κρόνιε, παῖ Ῥέας*. Tertius eſt dactylicus penthemimeres, ut 47. tertiæ Olympicæ: *ἱπποσόα θυγάτηρ*. Poſtremus eſt choriambicus dimeter catalecticus, ut 47. primæ Olympicæ: *ἐξαπατῶντι μῦθοι*. Poteſt demum aliis modis fragmentum illud ſecari, ut alia rurſus metra exoriantur.

Verum ex omnibus hiſce diſtributionibus quænam potiſſimum reliquis anteponenda eſt? Nemo id certo ſtatuere unquam poterit ſine totius Odæ, ad quam fragmentum pertinuit, inſpectione. Simili modo ſi in primis Pindarici alicujus Cantici ſtrophis, aut epodis membrorum diſtributio ſemel vitiata fuerit, emendari ſine accurato totius Odæ examine non poteſt. At quis vetuſtos librarios tam diligentes, aut eruditos fuiſſe credat, ut ea, quæ dixi, omnia facere voluerint, aut potuerint? cum vel

Digitized by Google

ipſe Scholiaſtes Metricus, quem quolibet librario doctiorem credere æquum eſt, erraverit identidem in definiendis verſiculorum metris, propterea quod ſtrophas cum ſtrophis, epodos cum epodis non comparaverit. Perſpicuum eſt ergo, germanam verſuum diſtributionem in Pindari Odis & facillime corrumpi a librariis, & difficile emendari potuiſſe.

Huc accedit quod eadem interdum manente diſtributione metrum controverſum eſt. Affero exemplum ex Oda quarta Pythica. In hacce verſus 510. eſt hujuſmodi: εὖ νιν ἔγνωκε· θεράπων δέ οἱ οὐ. Jam vero ſi cum Schmidio pro ἔγνωκε legas ἔγνωκεν, verſum habebis oppoſitis plane æqualem, nec de metro laborandum tibi erit, cujuſmodi ſit. At ſi e metro ipſo ſtatuere volueris, utrum legendum ſit ἔγνωκε, an ἔγνωκεν, res incerta reddetur. Nam Metricus quidem Scholiaſtes verſum eſſe vult epichoriambicum: at ſi talis eſt, legere oportet ἔγνωκεν. Pauwius autem ut aſynartetum haberi poſſe ait, idque duobus modis: primo ut conſtet ex monometro trochaico, & dactylico penthemimeri: deinde ut coaleſcat ex penthemimeri trochaico, & monometro anapæſtico: utrovis autem modo verſum dimetiamur, legi poſſe ἔγνωκε: nempe, ut puto, ob cæſuram.

Demum fit etiam aliquando, ut eadem manente cum verſuum diſtributione, tum lectione metrum dubium ſit. Ita verſus tertius Odæ ſecundæ Olympicæ, Scholiaſtæ quidem Metrico eſt logaœdicus alcaicus, Pauwio autem antiſpaſticus dimeter hypercatalectus, etſi uterque ſic eum legat: ἄρχονται Διός ἐκ προνοίαι

Jam vero ex iis omnibus, quæ dicta ſunt hactenus, hæc tandem colligo: qui loca Pindari corrupta priſtino nitori ac metro reſtituere voluerit, eum nunc Pauwianam, nunc Schmidianam rationem debere ſequi: imo quotieſcumque commode fieri id poſſit, Schmidianam Pauwianæ præferendam eſſe: ut enim iambicus verſus purior dicitur ſi iambis conſtet, minus purus ſi dactylis etiam, aut anapæſtis; ita in Odis Pindari eo purior cenſendus eſt verſus, quo membris ſibi oppoſitis accuratius congruit. Pindarus ſane paſſim in iis etiam metris, quæ hunc æque ac illum pedem habere poſſunt, eum in ſtrophis, antiſtrophiſque omnibus uſurpare ſolet, quem in prima Odæ ſtropha adhibuerit. Cujus rei exempla in ipſo ſtatim occurrunt Olympiorum initio. In primo enim primæ ſtrophæ membro cum

ſyzy-

Digitized by Google

ſyzygia iambica ab iambo incipiat, in verſiculis quoque omnibus primo illi oppoſitis ab iambo exorditur, etſi & a ſpondeo, & a tribracho, & ab anapæſto potuerit incipere. Secundus autem verſus, ſi pro trochaico ithyphallico habeatur, ut eum revera habent omnes, poteſt in ſecunda ſede cum trochæum, tum ſpondeum, tum dactylum habere: ubique tamen dactylum habet (a). Tertius demum verſus, ut alios omittam, cum trochaicus & ipſe ſit, poſſet incipere quum a trochæo, tum a tribracho: attamen cum in prima ſtropha, tum in reliquis omnibus antiſtrophis, ac ſtrophis incipit a tribracho. Ex quo fit ut Schmidiana emendandi ratio tantopere irridenda non ſit, quantopere eam irridet, ac deſpicit Pauwius. Singula igitur loca, de quibus dubitetur, an corrupta ſint, diligenter expendere oportet, vetuſtos in primis codices, ſi fieri poſſit, conſulere, antecedentia, & conſequentia conſiderare, verſum cum verſibus omnibus ei oppoſitis conferre, Pindaricæ poeſeos indolem præ oculis habere, vetera Scholia inſpicere: ac tum demum timide judicium ferre: a lectione autem veterum codicum, niſi cogat neceſſitas, non recedere: ſin autem ea cogat, audacter recedere, etſi veterum Scholiaſtarum obſtet auctoritas: plura enim ſunt loca, ex quibus colligatur, ipſos quoque exemplaria alicubi corrupta præ manibus habuiſſe: cum tamen a vulgata lectione neceſſario recedendum eſt, tantum duntaxat recedendum eſt, quantum neceſſitas poſtulaverit: liberior enim Pauwius nonnumquam mihi videtur, quam par eſt, atque audacior.

CAPUT III.

De quartadecima Pindari Olympiorum Oda.

FOrum quæ generatim hactenus de Pindari metris dicta ſunt, nonnulla nunc illuſtrare placet exemplo aliquo, elegantiſſima ſcilicet illa Oda, quæ Olympicarum poſtrema eſt. In hac enim potiſſimum id mihi videor detexiſſe, quod a nemine adhuc

(a) Sed aliter ego eumdem metior verſiculum, ita ſcilicet ut vel antiſpaſticus ſit, vel proſodiacus. Quod ſi pro antiſpaſtico pherecrateio habeatur, poteſt initio & trochæum habere, & iambum, ac alios etiam quoſdam pedes; ubique tamen habet trochæum. Sin autem ut proſodiacum habere malueris, poterit ſecundus pes & trochæus eſſe, & ſpondeus, cum tamen trochæus in ſtrophis omnibus, ac antiſtrophis ſit.

huc animadverſum fuit; mutata nempe alicubi ea membrorum diſtributione, quam omnes codices a multis jam ſeculis habent, totum carmen longe concinnius effici.

Hæc igitur Oda a vetuſto Scholiaſte Metrico, a Petro Brubacchio, ab Henrico Stephano, a Joanne Benedicto, aliiſque ſic inſcribitur: Εἶδος μονοστροφικὸν, κώλων ιή· καὶ ιζ', i. e. *Ode monoſtrophica, conſtans membris duodeviginti, & præterea aliis ſeptemdecim*. Secundam vero Odæ partem nec ſtropham, nec antiſtropham ii denominanr, nec epodum, ſed hæc tantum verba in fronte ipſius inſcribunt: τα ιζ' αὐτȣ̃ κῶλα, id eſt: *Alia xvii. ejuſdem Odæ membra*. Oxonienſes autem Editores Odam quidem integram *monoſtrophicam* vocant, ſed eam in binas dividunt ſtrophas: cujus rei hanc in Notis rationem afferunt: Μονοστροφικὸν *dicitur* (inquiunt) *non quod unicam* στροφὴν *habeat, ut ſcribit Lonicerus, ſed ſolam ſine* ἀντιστροφῆ & ἐπῳδῷ. *Schmid. Vocem vero* στροφὴ *addidimus ex mſs. noſtris.* Demum Pauwius in Notis primam Odæ ſectionem ad ſecundam nihil omnino referri vult, ſed prioris membra metris prorſus differre ab alterius membris. Hæc enim ſcribit: εἶδος μονοστροφικὸν. *Et quidem* ἀνόμοιον, *abſque ulla* σχίσει: *cujus exemplum aliud in Pindaro hodie non extat*.

At ſi de eo dubitare licet, in quo tot viri & ingenio, & doctrina excellentes, tamque de Pindaro benemeriti conſentiunt, equidem conjecerim, ſecundam Odæ ſectionem accurate alteri reſpondere; Odam ſcilicet conſtare e ſtropha, & antiſtropha, aut, quod eodem recidit, e duabus ſtrophis ſibi mutuo reſpondentibus. Conjecturam vero meam hiſce rationibus confirmo.

Si priorum duodeviginti membrorum metra a poſteriorum metris diverſa eſſent, vix a libera, ſolutaque oratione differret Oda: quod & inconcinnum videtur, & a Pindari conſuetudine certe alienum eſt. Fateor utramque ſectionem in membra tribui poſſe, quorum unumquodque ad aliquod metrum redigatur: verum id ipſum facile præſtare quis poſſet in Demoſthene etiam, in Æſchine, in Lyſia: innumera enim fere ſunt metra apud Græcos. At metricum Pindari in Odis artificium non in hoc tantummodo ſitum eſt, ſed in eo præcipue, ut ſtrophæ ſtrophis, epodi epodis reſpondeant. Hoc autem ſublato, id jure de hacce Oda dici poſſet, quod de Pindaro ipſo Dithyrambos ſcribente ait Flaccus:

. . nu-

Digitized by Google

. . . . *numeriſque fertur*
lege ſolutis.

Illud præterea in hac potiſſimum Oda mihi videre videor, quod argumento ſit, eam verſiculorum, ſeu membrorum diſtributionem tamquam certam habendam non eſſe, quam vetuſti codices ſive manu ſcripti, ſive impreſſi præſeferunt in hoc poematio. Primum enim membrum in Aldi, Brubacchii, Henrici Stephani, & Joannis Benedicti editionibus, atque in codice m. s. ab Oxonienſibus Editoribus citato eſt hujuſmodi:

Καφησίων ὑδάτων λαχοῖσαι,

ſed in Oxonienſi Editione ſic ſe habet:

Καφησίων ὑδάτων λαχοῖ-

ſecundum membrum apud alios eſt:

αἵτε ναίετε καλλίπωλον ἕδραν,

apud alios vero:

σαι, αἵτε ναίετε καλλίπωλον ἕ-

tertium quoque, viceſimum primum, & viceſimum quartum a quibuſdam uno modo, ab aliis aliter leguntur, ac diſtribuuntur. Quare vetuſtis etiam librariis genuina verſuum diſtributio a multis jam ſeculis ignota fuiſſe videtur.

Demum, quod maxime conjecturam confirmat meam, ſi poſteriorum ſeptemdecim membrorum diſpoſitio mutetur, ea ad unum omnia primis duodeviginti accurate & numero, & metris congruere comperiemus. Quod tamen miror a nemine uſque adhuc animadverſum fuiſſe: eamque ob cauſam conjecturam hanc meam trepidantius propono.

Sed quo tutius ſententiam lector ferre queat, nonnulla prius e variis Pindari editionibus deprompta placet exſcribere, quam novam membrorum ipſius Odæ diſtributionem, lectionemque in medium afferam.

EX

Ex Antiquis Scholiis.

[Π]ερὶ τῶν κώλων τȢ ιδ′ τῶν ὀλυμπίων εἴδȢς.

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον εἶδος μονοςροφικόν ἐςι κώ[λ]ων, ιή· ϰ̀ ιζ′. Τὸ ά, Σαπ[φι]κὸν ἐννεασύλλαβον. Τὸ β′, [φα]λλίκιον. Τὸ γ′, ἐκ χοριάμ[βο]ʒ (Pauvvius addit, διϊάμ[β]Ȣ) καὶ ἰωνικȢ ἀπ᾽ ἐλάσσο[νο]ς τρίμετρον ἀκατάληκτον [(]Pauvvius: καταληκτικὸν). [Τ]ὸ δ′, φερεκράτειον ἀτελές. [Τ]ὸ έ, ἐπιωνικὸν ἀπ᾽ ἐλάσσο[νο]ς τρίμετρον ἀκατάληκτον. [Τ]ὸ ς′, δακτυλικὴ διποδία ἑξασύλλαβον. Τὸ ζ′, ἐκ παιόνων [δ]ύο, ϰ̀ ἀντισπαςικȢ πενθημι[μ]ερές (Pauvvius, πενθημιμε[ρ]ὲς). Τὸ ή, τροχαϊκὸν ἑφθημι[μ]ερές. Τὸ θ′, ἐκ δακτυλικῆς [δ]ιποδίας ϰ̀ τροχαϊκῆς ϰ̀ ἰαμ[β]ικῆς (Pauvvius delet voces, [ϰ̀] ἰαμβικῆς) βάσεως πενθημι[μ]ερές. Τὸ ί, ἐξ ἀντισπάστȢ [ἑπ]τασήμȢ (Pauvvius, ἑπτα[σ]ήμȢ), καὶ τροχαϊκῆς κατα[λ]ήξεως. Τὸ ιά, ἰωνικὸν ἀπὸ [μ]είζονος ἑφθημιμερές. Τὸ ιβ′, [δ]ακτυλικὸν πενθημιμερές. Τὸ [ι]γ′, τροχαϊκὸν δίμετρον ἀκα[τ]άληκτον. Τὸ ιδ′, ἐξ ἰωνικῆς βά-

Eadem Scholia latine.

De membris Odæ xiv. Olympiorum.

DEcimaquarta Oda monoſtrophica eſt, membrorum xviii, & xvii. Primum eſt Sapphicum, novem ſyllabis conſtans. II. Phalæcium. III. Ex choriambo, (diiambo), & ionico a minore, trimetrum catalecticum. IV. Pherecrateium imperfectum. V. Epionicum a minore, trimetrum catalecticum. VI. Dactylica dipodia, conſtans ſex ſyllabis. VII. E duobus Pæonibus, & antiſpaſtico penthemimeri. VIII. Trochaicum hephthemimeres. IX. Ex dactylica dipodia, & trochaica baſi, penthemimeres. X. Ex antiſpaſto heptaſemo, & trochaica concluſione. XI. Ionicum a majore, hephthemimeres. XII. Dactylicum, penthemimeres. XIII. Trochaicum, dimetrum acatalectum. XIV. Ex ionica baſi

Digitized by Google

βάσεως ἀπ' ἐλάττονος ϗ τροχαίȣ, ἐφθημιμερές (Pauvvius, πενθημιμερȣ̃ς). Τὸ ιέ, ἰωνικὸν ἀπ' ἐλάσσονος ἐφθημιμερές. Τὸ ις', ἐξ ἰωνικῆς βάσεως ἀπ' ἐλάσσονος ϗ ἰαμβικȣ̃ ἡμιολίȣ ἀτάκτȣ. Τὸ ιζ, ἐκ χοριαμβικȣ̃ (Pauvvius, χοριάμβȣ) ϗ ἰαμβικȣ̃ ἐφθημιμερές. (Pauvvius, πενθημιμερȣ̃ς). Τὸ ιή, ἰαμβικὸν ἐφθημιμερές.

Τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτακαίδεκα, ȣ̎τως.

Τὸ ά, φαλαίκειον. Τὸ β', ἐκ χοριάμβȣ ϗ ἰάμβȣ ἐφθημιμερές (Pauvvius, ἐφθημιμερȣ̃ς). Τὸ γ', ἀλκμαιώνειον δεκασύλλαβον. Τὸ δ', ἀντισπαςικὸν δίμετρον ὑπερκατάληκτον. Τὸ έ, ἐκ χοριαμβικῆς ϗ ἰαμβικῆς βάσεως. Τὸ ς', χοριαμβικὸν ἐφθημιμερές. Τὸ ζ, ἐξ ἀντισπαςικῆς ϗ ἰαμβικῆς κατακλεῖδος. Τὸ ή, ἐκ χοριαμβικȣ̃ εἰς ἀντισπαςικόν. Τὸ θ', ἐξ ἰωνικῆς βάσεως ϗ τȣ̃ πεντασήμȣ, ϗ χοριαμβικȣ̃, ϗ ἰωνικȣ̃ ἀπὸ μείζονος. Τὸ ί, ἀσκληπιάδειον. Τὸ ιά, δακτυλικὴ τριποδία. Τὸ ιβ', δακτυλικὸν ἐφθημιμερές (Pauvvius, πενθημιμερές). Τὸ ιγ', ἐξ ἀντισπάςȣ ϗ ἰαμβικȣ̃, ἐφθημιμερές (Pauvvius, ἐφ-

baſi a minore, & trochaico penthemimeri. XV. Ionicum a minore, hephthemimeres. XVI. Ex ionica baſi a minore, & iambico hemiolio inordinato. XVII. Ex choriambo, & iambico penthemimeri. XVIII. Iambicum, hephthemimeres.

Reliqua autem xvii. ſunt hujuſmodi:

PRimum eſt phalæcium. II. Ex choriambo, & iambo hephthemimeri. III. Alcmæoneium, decem conſtans ſyllabis. IV. Antiſpaſticum, dimetrium hypercatalectum. V. Ex choriambica, & iambica baſi. VI. Choriambicum, hephthemimeres. VII. Ex antiſpaſtica, et iambica concluſione. VIII. Ex choriambico in antiſpaſticum. IX. Ex ionica baſi, et pentaſemo, et choriambico, et ionico a maiore. X. Aſclepiadeium. XI. Dactylica tripodia. XII. Dactylicum, penthemimeres. XIII. Ex antiſpaſto, et iambico hephthemimeri. XIV. Gly-

ημιμερῆς). Τὸ ιδ', γλυκώνιον. Τὸ ιέ, ἰαμβικὸν δίμετρον ἀκατάληκτον. Τὸ ις', ἐκ χοριαμβικοῦ καὶ ἰαμβικοῦ, ἑφθημιμερής (Pauvvius, ἑφθημιμεροῦς). Τὸ ιζ', ἰαμβικὸν πενθημιμερής.

Glyconeium. XV. Iambicum, dimetrum acatalectum. XVI. Ex choriambico, et iambico hephthemimeri. XVII. Iambicum, penthemimeres.

Odæ Pindari decimæquartæ Olympicæ ratio metrica ex editione Oxonienſi huc translata.

Στροφὴ ά.

1	– – ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	–	
2	– – ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	– ⏑ –	
3	– – ⏑ ⏑	– ⏑ – ⏑	– ⏑ ⏑ –	–
4	⏑ ⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ ⏑		
5	⏑ – ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	– ⏑ –	
6	– ⏑ – –	⏑ ⏑		
7	– ⏑ – –	⏑ – ⏑ –	– ⏑ ⏑ –	
8	– ⏑ – –	⏑ ⏑ –		
9	– ⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	– ⏑ ⏑	
10	⏑ – – ⏑	– ⏑ ⏑		
11	– – ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑		
12	– ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑		
13	– ⏑ – ⏑	– ⏑ – ⏑		
14	⏑ ⏑ ⏑ –	– ⏑ – ⏑	–	
15	– ⏑ – –	⏑ ⏑ –		
16	⏑ ⏑ – ⏑	⏑ ⏑ – –	⏑ ⏑ –	
17	– ⏑ ⏑ –	⏑ – ⏑ –	–	
18	⏑ – ⏑ –	⏑ – ⏑		

Digitized by Google

Στροφὴ β'.

1	– ◡ – ◡	◡ – ◡ –	◡ – ◡	
2	– ◡ ◡ –	◡ – ◡ –	– – ◡	
3	◡ – ◡ –	– ◡ ◡ –	◡ –	
4	– ◡ – ◡	◡ – ◡ –	◡	
5	– ◡ ◡ –	◡ – ◡ –		
6	– ◡ ◡ –	◡ – ◡ –	–	
7	– – ◡ ◡	– ◡ –		
8	– ◡ ◡	– ◡ ◡	– ◡	
9	◡ ◡ – ◡	◡ – ◡ ◡	– ◡ – ◡	◡ – ◡
10	– ◡ – ◡	◡ – – ◡	◡ ◡ –	
11	– ◡ ◡	– ◡ ◡	– ◡	
12	– ◡ ◡ –	◡ – ◡		
13	◡ ◡ – ◡	◡ – ◡ –	◡ ◡ – ◡	
14	◡ – – ◡	◡ – ◡ –		
15	– – ◡ ◡	– – – ◡	◡ ◡	
16	– ◡ ◡ –	◡ – ◡ –	◡ – ◡	
17	◡ – ◡ –	–		

Odæ argumentum ex Joanne Benedicto.

Laudatur Aſopichus Orchomenius Cleodami filius a victoria Olympica, et a patria. Interim quia Charites Orchomeni coluntur, ipſis hymnum hunc poeta commendat: eaſque ſuis a proprietatibus eleganter celebrat.

Odæ argumentum e Nicolao Sudorio.

Scripta eſt hæc Ode in laudem Aſopici Orchomenii pueri. In urbe autem Orchomeno dedicatum erat et conſecratum fanum Gratiis, quibus hoc carmine Pindarus rerum omnium venuſtatem et pulchritudinem aſcribit, eaſque miris laudibus afficit, Gratiarum laudem formoſi pueri encomio convenire exiſtimans.

Digitized by Google

ΣΩΠΙΧΩ ΟΡΧΟΜΕΝΙΩ
παιδὶ σταδιεῖ.

Εἶδος Μονοστροφικόν.
Στροφὴ α΄. κώλων ιη΄.

(Ex editione Oxonienſi)

ΚΑρησίων ὑδάτων λαχοῖ-
σαι, αἵ τε ναίετε καλλί-
πωλον ἕ-
δραν, ὦ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι
βασίλειαι
Χάριτες Ὀρχομενοῦ,
Παλαιγόνων Μινυᾶν ἐπί-
σκοποι,
Κλῦτ', ἐπεὶ εὔχομαι.
Σὺν γὰρ ὑμῖν τὰ τερπνὰ
κ' τὰ γλυκέα
Γίνεται πάντα βροτοῖς·
Εἰ σοφὸς, εἰ καλὸς, εἴ τις
ἀγλαὸς
Ἀνήρ.

ASOPICHO ORCHOMENIO
puero, ſtadii curſori.

Ode Monoſtrophica.
Stroph. 1. membrorum 28.
Metaphraſis.
(Ex editione Oxonienſi)

*CEphiſias aquas ſorti-
tæ, quæque colitis pul-
cris equis claram ſe-
dem, O ſplendidæ celebres
Reginæ
Gratiæ Orchomeni,
Antiquorum Minyarum
præſides,
Audite, quoniam preces
fundo.
Per vos enim jucunda et
dulcia
Eveniunt omnia hominibus:
Si ſapiens, ſi pulcher, ſi quis
ſplendidus
Vir*

Digitized by Google

Ejuſdem Odæ
Paraphraſis
ex Joanne Benedicto.

O Celebres Gratiæ, Orchomeni Minyei fæcundi ſoli dominæ, quibus Cephiſus fluvius per medium Orchomenum labens in ſortem obtigit: quæ apud gentem illam egregio equitatu valentem habitatis, et antiquorum Minyarum præſides et curatrices eſtis, quas fundo preces exaudite.

Quicquid enim apud mortales jucundum exiſtit et ſuave, veſtro ſit beneficio: ſive quis ſapientia, ſive quis forma, ſive quis fortitudine claret. Quicquid pariter apud Im-

Eadem Oda latino carmine reddita a Nicolao Sudorio.
Ex editione Pariſina Federici Morelli anni 1582.

ASOPICO ORCHOMENIO filio Cleiodami, ſtadii curſori

Ode

eodem numero quo apud Horatium, Mæcenas atavis edite Regibus.

Cephiſi vitreum flumen amabiles
Sortitæ Charites, quas genitrix equûm
Pulchrorum Orchomenos ſuſpicit, & colunt
Audaci Minyæ remigio inclyti:
Noſtrum hoc lene melos percipite auribus
Puris divæ hilares. Si quid enim placet,
Si quid dulce hominum ſenſibus affluit,
Si quiſquam aut ſapiens, aut facie nitens
Inſigni, aut meritis clarus honoribus;
Debentur lepidis omnia Gratiis.

Non

Ἀνήρ. Οὔτε γὰρ Θεοὶ
Σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ
Κοιρανέοντι χορὺς,
Οὔτε δαῖτας. ἀλλὰ πάντων
Ταμίαι ἔργων ἐν ὐρανῷ,
Χρυσότοξον θέμεναι
Παρὰ Πύθιον Ἀπόλλωνα
θρόνυς,
Ἀέναον σέβοντι πατρὸς
Ὀλυμπίοιο τιμάν.

Sequitur Metaphraſis ex editione Oxonienſi.

Vir eſt. *Neque enim Dii*
Venerandis abſque Gratiis
Regunt choros,
Neque convivia:ſed omnium
Diſpenſatrices operum in cælo,
Aureo-arcu-inſignem habentes
Juxta Pythium Apollinem thronos,
Sempiternum colunt Patris
Olympii honorem.

Στροφὴ β'. κῶλον ιζ'.

Πότνι' Ἀγλαΐα, φιλησίμολπέ
Τ' Εὐφροσύνα, Θεῶν κρατίστυ παῖδες,
Ἐπάκοοι νῦν· Θαλία τε ἐρασίμολπε, ἰδοῖσα τόνδε
Κῶμον ἐπ' εὐμενεῖ τύχᾳ
Κῦφα βιβῶντα, Λυδίῳ γὰρ
Ἀσώπιχον ἐν τρόπῳ,
Ἐν μελέταις τε ἀείδων,
Μόλον· ὕνεκ' Ὀλυμπιόνικος ἁ Μινύεια

Σεῦ

Stroph. 2. *membr.* 17.

Colenda Aglaia, cantuumque-amans Euphroſyna, Deorum
ſummi filiæ,
Exauditrices nunc eſtote:
Thaliaque cantuum-amans, conſpicata hunc
Chorealem-hymnum ob propitiam ſortem
Leviter incedentem, Lydio enim
Aſopichum in modo,
Inque præmeditatis-carminibus celebrans,
Veni: quoniam Olympica-victrix Minyea

Te

Sequitur Paraphraſis Benedicti.

Immortales: adeo ut ipſi Dii choros ſibi ob hominibus inſtitutos, et quæ ſibi ex ſacrificiis celebrantur convivia, non ſine Gratiis diſpoſita regant: Quæ etiam rerum omnium quæ in cælo geruntur ſunt diſpenſatrices: et ſuas ſedes juxta Pythium Apollinem aureo arcu inſignem poſuerunt, ſicuti ad dextram ejus in Delphico templo collocatæ pinguntur: ipſumque Jovem patrem honore perenni proſequuntur.

O veneranda Aglaia et carminis amans Euphroſyne, tu quoque ſtudioſa cantus Thalia, filiæ Jovis Deorum potentiſſimi, exaudite me converſis benevolis oculis ad chorealem hunc hymnum, qui leviter in ſublime fertur, contextus pro victoria quam proſpera fortuna Aſopicho impertivit. Nam quia Orchomenus ubi colimini, Minyorum urbs, veſtro beneficio, victoria Olympica clareſcit, Aſopichum vi-

Sequitur Paraphraſis Sudorii.

Non abſque his Superi ſidera deſerunt,
Interſuntque choris, & dapibus ſacris:
Quin ſummo unanimes æthere virgines
Solæ cuncta regunt, atque ſedilibus
Circum diſpoſitis, undique Apollinem
Cingentes medium patris Olympici
Æternum numeris concelebrant decus.
Formoſa Aglaia, ac Euphroſyne decens,
Et tu læta novis Thalia cantibus,
Spectate hunc placidis luminibus chorum,
Qui vocem atque pedem commovet alite
Felici: huc & ovans venit Aſopicum
Dicturus celerem carmine Lydio:
Cum quo urbs alta, Deæ, quæ Minyas alit,
Per vos nunc media fulſit Olympia

Vi-

Σεῦ ἕκατι, μελαντείχεα
δόμον
Φερσεφόνας ἴθι ἀχοῖ,
Πατρὶ κλυτὰν φεροῖσ' ἀγ-
γελίαν, Κλεόδαμον ὄφρα ἰ-
δοῖσ' υἱ-
ὸν εἴπης, ὅτι οἱ νέαν,
Κόλποισι παρ' εὐδόξοιο
Πίσας,
Ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀέ-
θλων
Πτεροῖσι χαίταν.

Sequitur Metaphraſis ex editione Oxonienſi.

Te propter, nigros-muros-
habentem domum
Proſerpinæ accede cum-re-
ſonantia,
Patri celebre afferens nun-
cium, Cleodamum ut conſpi-
cata, de *fi-*
lio dicas, quod ſibi juve-
nilem,
Sinus apud illuſtris Piſæ,
Coronaverit inclytorum
certaminum
Alis cæſariem.

His

Sequitur Paraphraſis Benedicti.

victorem ejus civem Lydia harmonia, et carmine ſtudioſe compoſito celebraturus veni. Ceterum tu Echo ito ad inferos, tenebroſum Proſerpinæ regnum, & patri Aſopichi Cleodamo refer celebrem filii victoriam: & dic eum pro ſtadii curſu in illuſtri Olympia coronam oleaginam accepiſſe, quo inclytorum illorum certaminum præmio juveniles comas cinxit: ſibique tanquam alas addidit, quibus in ſublime attollatur, & per ora virorum volet.

Sequitur Paraphraſis Sudorii.

Victrix: ſed modo tu Fama ſonantibus
Alis Elyſium labere ſub nemus:
Atque illic memora Cleiodamo patri
Victoris pueri, natus uti tener
Flavi cæſariem verticis auream
Ramo Palladiæ cinxerit arboris,
Ventis vere novo ſlantibus ocyor.

His præmiſſis eamdem Odam afferam quo modo ipſe eam ſcribendam, ac legendam eſſe arbitror, ut antiſtrophæ metra metris ſtrophæ reſpondeant, & æqualia ſint: quod a me facillime obtineri videbis. Atque ut omnia clariora ſint, novam rationem metricam, interpretationem Odæ emendatam, ac nonnullas Notas adjiciam: quibus in Notis leviſſimarum mutationum, quæ factæ a me fuerint, rationem reddam.

Metrorum nomenclatura juxta meam diſtributionem.

1 DActylicum trimetrum acatalectum,
– – ‖ – ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖
vel potius antiſpaſticum glyconeium.
– ⏓ – ◡ ‖ ◡ – ◡ – ‖
2 Iambicum trimetrum catalecticum.
◡ – | ◡ – ‖ ◡ ◡ – | ◡ – ‖ ◡ – | ◡

3 Choriambicum trimetrum catalecticum.

– ⏑ | ⏑ – || ⏑ – | ⏑ – || ⏑ ⏑ ⏒ | ⏑

4 Pherecrateium imperfectum, i. e. antiſpaſticum dimetrum catalecticum.

⏑ ⏑ ⏑ | – ⏑ || ⏑ – |

5 Iambicum trimetrum brachycatalectum.

⏑ – | ⏑ – || ⏑ ⏑ – | ⏑ – || ⏑ – |

6 Dactylicum dimetrum.

– ⏑ ⏑ || – ⏑ ⏑ ||

7 Periodicum trimetrum brachycatalectum.

– ⏑ | – – || ⏑ ⏑ – | ⏑ – || – ⏑ |

8 Choriambicum dimetrum acatalectum, incipiens a ſyzygia iambica.

⏑ ⏑ – | ⏑ – || – ⏑ | ⏑ – ||

9 Aſynartetum ex Dactylico dimetro acatalecto, & penthemimeri trochaico,

– ⏑ ⏑ || – ⏑ ⏑ || – ⏑ | – ⏑ || –

vel antiſpaſticum trimetrum catalecticum.

– ⏑ ⏑ – || ⏑ ⏑ – ⏑ | – ⏑ –

10 Antiſpaſticum dimetrum catalecticum cum trochaica concluſione.

⏑ – | – ⏑ || – ⏑ | –

11 Ionicum a majore hephthemimeres, ſive dimetrum catalecticum, cum ſyzygia trochaica mutila.

– – | ⏑ ⏑ || – ⏑ | –

12 Dactylicum penthemimeres.

– ⏑ ⏑ || – ⏑ ⏑ || –

13 Trochaicum dimetrum acatalectum.

– ⏑ | – ⏑ || – ⏑ | – ⏑ ||

14 Ionicum a minore dimetrum hypercatalectum, cum ſyzygia trochaica.

⏑ ⏑ | – – || – ⏑ | – ⏑ || ⏑

15 Periodicum dimetrum incipiens a ſyzygia trochaica, & deſinens in dipodiam anapæſticam mutilam, vel potius iambicam integram.

– ⏑ | – – || ⏑ ⏑ – | ⏑ – ||

16 Anapæſticum dimetrum acatalectum.

– – | ⏑ ⏑ – || – – | ⏑ ⏑ – ||

17 Choriambicum dimetrum hypercatalectum.

– ⏑ ⏑ – || ⏑ – ⏑ – || –

18 Iambicum hephthemimeres, ſive dimetrum catalecticum.

⏑ – | ⏑ – || ⏑ – | ⏑

Eadem

Digitized by Google

Eadem Oda, ſed diſpoſitis aliter membris.

Ἀσωπίχῳ Ὀρχομενίῳ παιδὶ, σταδιεῖ.

Εἶδος ιδ'. (1)

Στροφὴ, κώλων ιγ.

1 ΚΑφισίων (2) ὑδάτων λαχοῖ-
2 σαι, αἵτε ναίετε (3) καλλίπωλον ἕδραν,
3 ὦ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι βασίλειαι (4)
4 Χάριτες Ὀρχομενῦ,
5 παλαιγόνων (5) Μινυᾶν ἐπίσκοποι,
6 κλῦτ', ἐπεὶ εὔχομαι.
7 σὺν γὰρ ὑμῖν τά γε (6) τερπνὰ ϗ τὰ (7) γλυ-
8 κέα γίνεται πάντα βροτοῖς·
9 εἰ (8) σοφὸς· εἰ καλὸς· εἴ τις ἀγλαὸς
10 ἀνήρ. ὔτε γὰρ Θεοὶ
11 σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ
12 κοιρανέοντι χορὺς,
13 ὔτε δαῖτας· ἀλλὰ πάντων

τα-

Metaphraſis alicubi emendata.

Aſopicho Orchomenio puero, ſtadii curſori.

Oda XIV.

Stropha, membr. 13.

1 O Cephiſias aquas ſortitæ,
2 Quæ incolitis pulcritudine equorum nobilem ſedem,
3 Pinguis Orchomeni celebres reginæ
4 Charites,
5 Antiquorum Minyarum præſides,
6 Audite, quoniam preces fundo.
7 Per vos enim *quæ* delectabilia quidem, & dulcia *ſint*,
8 Fiunt omnia Mortalibus:
9 Si ſapiens quis, ſi pulcher, ſi illuſtris
10 Vir *ſit*. Nam ne Dii quidem
11 Sine venerandis Gratiis
12 Regunt choros,
13 Neque *ſacras* epulas. Sed omnium

Gu-

14 ταμίαι ἔργων ἐν οὐρανῷ
15 χρυσότοξον θέμεναι παρὰ
16 τὸν (9) Πύθιον Ἀπόλλωνα θρόνους
17 ἀέναον (10) σέβοντι (11) πατρὸς
18 Ὀλυμπίοιο τιμάν.

14 Gubernatrices rerum in cælo,
15 Poſitis apud arcu aureo inſignem
16 Pythium Apollinem ſedibus,
17 Sempiternum colunt Patris
18 Olympii honorem.

Ἀντιστροφή.

1 Πότνι' (12) Ἀγλαΐα, φιλη-
2 σίδορπέ (13) τ' Εὐφροσύνα, θεῶν κρατίστου
3 παῖδες, ἐπάκοοί νυν ἔστε· (14) Θαλία
4 τ' ἐρασίμολπε ἰδοῖ-
5 σα τόνδε κῶμον (15) ἐπ' εὐμενεῖ τύχᾳ
6 κοῦφα βιβῶντα. Λυ-
7 δῷ (16) γὰρ Ἀσώπιχον ἐν τρόπῳ, ἐν με-
8 λεταῖς τ' ἀείδων ἔμολον· (17)
9 οὕνεκ' Ὀλυμπιόνικος ἁ Μινύ-
10 εια σεῦ ἕκατι. Με-
11 λαντείχεα νῦν (18) δόμον Φερ-

Antiſtropha.

1 O veneranda Aglaia, & tu epularum
2 Amans Euphroſyne, illius, qui Deorum eſt potentiſſimus,
3 Filiæ, exauditrices nunc eſtote: Ac tu quoque Thalia
4 Cantuum ſtudioſa, conſpica-
5 ta Chorum hunc forte propitia
6 leviter procedentem. Ly-
7 diis enim Aſopichum modis, &
8 præmeditatis carminibus decantans veni,
9 quia in Olympico certamine victrix Miny-
10 ea *urbs fuit* propter te. Ad Proſerpinæ
11 domum nigris cinctam muris

pro-

12 Φερσεφόνας ἴθι, Ἀ-
13 χοῖ, πατρὶ κλυτὰν φέροισ᾽ ἀγ-
14 γελίαν, Κλεόδαμον ὄφρ᾽ (19) ἰδοῖ-
15 σ᾽, υἱὸν εἴπῃς ὅτι οἱ νέαν
16 κόλποισι παρ᾽ εὐδόξοιο Πίσας (20)
17 ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀ-
18 έθλων πτεροῖσι χαίταν.

12 proficiſcere nunc, o E-
13 cho, ut perferas *Aſopichi* patri Cleodemo nobilem
14 nuncium, & cum eum videris,
15 dicas *ei*, filium *ipſius* iuvenilem ſibi
16 cæſariem, in finibus illuſtris Piſæ,
17 coronaſſe inclytorum certami-
18 num *præmio*, *oleaſtri* pinnis.

AD-

ADNOTATIONES.

(1) PIndari Odas plerumque grandi quodam, ac magnifico dicendi genere ſcriptas eſſe, ſuperius dixi. In hac vero etſi quædam non deſideretur elatio, ac dignitas ſtyli, tota tamen videtur mihi veluti mellita, ac ſuaviſſima. Nihil inſuper in ea obſcurum, nihil aſperum, nullum hyperbaton, nulla digreſſio, nullius fabulæ longa narratio, ut in aliis. Quamvis autem tam dulcis videatur hæc Oda ſeorſum ſpectata, ſi tamen cum elegantioribus pſalmis comparetur, multum de illius pulcritudine veluti detrahitur.

(2) In omnibus fere editionibus legitur *καφισσίων* cum σ, etſi Cephiſi fluminis nomen Homerus, Pindarus ipſe alibi, & Latini poetæ legerint cum ι. Itaque miror, Henricum Stephanum vertiſſe *Cephesias*, non *Cephisias*. In vetuſtis tamen ſcholiis ad hunc locum editio Brubachii habet *καφισίων*: editionis vero Oxonienſis auctores quamvis legant *καφισσίων*, tamen in Notis hæc ſcribunt: *Καφισίων* (*pro καφισσίων, quod etiam nonnulli codices habent*) *legit Schmidius, & mſſ. noſtra*. Mihi quoque *καφισίων* magis placet. Verum hæc vox metrum turbare videbitur fortaſſe alicui, cum oppoſitus verſiculus incipiat a dactylo, vel trochæo: ſed revera non turbat: nam Pindarus aut ſyllabam *φι* corripuit, qua de cauſa fortaſſe unum ſigma, non duo, ut Homerus, & ipſemet alibi, in hac voce ſcripſit: aut *καφισίων* per ſynizeſim triſyllabum fecit, trium ſcilicet longarum, ut apud Homerum Iliadis libro nono verſ. 382. *Αἰγυπτίας* eſt trium ſyllabarum longarum, & apud noſtrum poetam Od. XI. *Pyth.* verſu 67. vox *Πυθωνίκῳ* eſt tetraſyllaba. Piget talia adnotare, quæ viris græcæ poeſeos peritis notiſſima ſunt. Sed ſerviendum eſt iis etiam, qui minus in illa verſati ſint.

(3) Cacophoniam facile evitare potuiſſet Pindarus, ſi ſcripſiſſet: *αἰγλάντι*. Sed hæc ille non curabat. Theocritus quoque, etſi ſuaviſſimus ſcriptor, Idyllio primo ait: *πέτρα τε τέτυκται*.

(4) In hoc nomine ſyllaba ante ultimam proxima *λα* corripi etiam poteſt, ut verſus in quinta ſede tribrachum habeat loco anapæſti.

(5) Quintus verſiculus Metrico Scholiaſtæ eſt epionicus: Pauvvio iambicus. Sed optime ſic etiam eum dimetiri poſſumus, ut ſit antiſpaſticus trimeter catalecticus: ∪ – ∪ – ‖ ∪ ∪ – ∪ ‖ – ∪ –.

(6) Voculam *γε* addidi, ut cola inter ſe oppoſita æqualia eſſent. Pauvvius quoque ſexcenties eam addit, ubi ſcilicet libuerit. At ea otioſa hic non eſt, ut alibi apud illum ſæpe, ſed concinniorem reddit ſententiam: nec enim *πάντα*, i. e. *omnia*, quæ hominibus eveniunt, Charitum auxilio accepta referre decuit vatem, ſed ea tantum, quæ *jucunda* quidem, & *dulcia* ſint, ut Theocritus etiam facit extremo Idyllio XVI. Itaque in Oda IX. Olymp. de ipſis Gratiis ita Pindarus loquitur: *κεῖναι γὰρ ὤπασαν τὰ τερπνά· ἀγαθοὶ δὲ καὶ σοφοὶ κατὰ δαίμον' ἄνδρες ἐγένοντο*: quaſi dicat: *quod grata, & delectabilia ſint quæ facimus, a Gratiis habemus: quod autem ſtrenui ac ſapientes ſimus, a fato*.

(7) Syllaba *τὰ* producitur ob conſonantes quæ ſequuntur.

(8) Nonus verſiculus poteſt haberi etiam ut antiſpaſticus, conſtans nempe ex choriambo, antiſpaſto pentaſemo, & antiſpaſto mutilo.

(9) Articulum *τὸν* addidi ex conjectura ob oppoſitum colon. Pauvvius ejus loco ſubrogaret fortaſſe fulcrum aliquod aliud. Liberum cujuſque ſit judicium.

(10)

(10) Primam hujus vocis produco, ut alibi Pindarus. Si cui id certum non videatur, is legat *αἰνεῖν*.

(11) Tertia plurali perſona nunc utitur, etſi antea ſecunda uſus fuerit. Pſaltes quoque ſæpiſſime a ſecunda perſona ad tertiam tranſit.

(12) Libri editi habent *πότνι'*. Metrum dactylicum expoſcit *πότνια*: Pindarus vero concurſum vocalium fugere non conſuevit. Sed cum verſiculus hicce, item ut primus ſtrophæ ſuperioris, recte haberi poſſit pro antiſpaſtico glyconeio, retineri recte poteſt lectio vulgata *πότνι'*: ſicque antiſpaſtus in ſtropha a ſpondeo incipiet, in antiſtropha vero a trochæo: quod abſurdum nullo modo eſt.

(13) Omnes libri habent *φιλησίμολπέ*, id eſt, *o cantuum amans*. Ego ingenioſam Pauvvii conjecturam amplexus ſum. Nimis enim inelegans videtur, utramque Gratiam, Euphroſynen & Thaliam eodem epitheto inſigniri: nihil enim differt *φιλησίμολπε* ab *ἐρασίμολπε*. Fateor tamen vulgatam lectionem non tam facile immutandam ab eo eſſe, qui Pindari opera edere in poſterum voluerit; huic enim auctor potius ſim, ut Pauvvii conjecturam ad marginem, ſive ad Notas rejiciat.

(14) Vox *νυν* abjecto accentu circumflexo alibi etiam corripitur a Pindaro. Vocem vero *ἴστε* non metrum duntaxat exigit, ſed & ſententia. Quare hanc etiam utilitatem genuinæ metrorum diſtributionis detectio attulit. Nam, ſi verum amamus, quid aſperius quam hæc locutio, *ἐπάκοοι νῦν*, i. e. *auditrices nunc*, pro *audite nunc*, ſive *exauditrices eſtote nunc?*

(15) Qui interpretati ſunt *chorealem hymnum qui in ſublime feratur*, næ illi multum de hujus loci venuſtate detraxerunt. Nomen *κῶμος* nihil aliud hic denotat, mea quidem opinione, niſi *chorum*, ſive cantantium, & ſaltantium turbam, ac pompam procedentem, & Aſopichi Olympionicæ laudes concinentem. Recte Scholiaſtes recentior: *τὸν σὺν ὕμνῳ χορόν*. Et Sudorius: *Spectate hunc placidis luminibus chorum*.

(16) Libri typis impreſſi, item ut calamo exarati habent *λυδίῳ*. Vetuſtum tamen Scholiaſtem Metricum legiſſe *λυδῷ* obſervat Pauvvius: quæ vox & metro aptior eſt, & in Pindaro alibi legitur. Ceterum retinere potuiſſem *λυδίῳ*, & diſyllabum facere.

(17) Editi libri habent *μέλον* ſine incremento. Sed codex Bodleianus ab Oxonienſibus editoribus citatus habet *ἔμολον*: idque metrum expoſcit. Dicitur autem fortaſſe ex perſona chori: eos tamen non redarguo qui ex perſona poetæ dictum volunt.

(18) Dictiunculam *νῦν* omiſerunt pleræque editiones, legerunt vero Scholiaſtes, Aldus, & multi e veteribus Pindari exſcriptoribus. Liquet nunc, omittendam non eſſe, quum & a metro poſtuletur, & locum reddat elegantiorem.

(19) Plures libri, & manu ſcripti, & typis impreſſi habent *ἴδοισ'*, ut ipſe lego, pro *ἰδοῖσα*.

(20) Primam hujus vocis ſyllabam corripio. Pauvvius quidem in Notis ad verſ. 28. Odæ primæ Olympicæ hæc ſcribit: *Πίσας ſolet primam producere: hic corripitur propter metrum trochaicum, ut & alibi apud Noſtrum, cui Simonidem adjungit Scholiaſtes*. Sed Pindarus nuſquam, ni fallor, eam ſyllabam producit, etſi in ejus Odis duodecies ferme occurrat hoc nomen.

CAPUT IV.

De peculiaribus quibuſdam Pindari metris.

Singulos Pindari verſiculos, membra, commata qua ratione metiri oporteat, & ad aliquod e novem præcipuis metris revocare, docuit vetuſtus Scholiaſtes Metricus in Scalis initio cuiuslibet Odæ appoſitis. Sed multa in hiſce legimus partim ab exſcriptoribus vitiata, partim etiam inepta. Itaque eas recenſere aggreſſus eſt Pauwius atque emendare: qua de cauſa gratiæ ipſi habendæ ſunt: niſi enim verſiculorum in prima Odæ ſtropha, ac epodo probe fixa fuerit menſio ac ſtabilita, ſæpe ne genuina quidem oppoſitorum membrorum lectio determinari tuto poteſt. Verum nonnulla adhuc loca ſunt, in quibus neque Metrici, nec Pauwii ipſius dimenſiones mihi plane ſatisfaciant. Ad duplex autem genus haſce revoco. Aliæ enim ſunt, quas rejiciendas arbitrer; aliæ, quas etſi omnino explodere non audeam, minus tamen concinnas ducam. In hujuſmodi autem rebus ea ampleƈtenda ſunt, quæ ſimpliciora, quæ faciliora, quæ auribus jucundiora, quæ demum, ut ſic loquar, rotundiora ſint. Primi ergo generis metra ſeptem tantummodo, niſi memoria me fallit, in Pindaro inveni, aut certe invenire me memini: quæ ſtatim ſubjicio. Sunt autem hæc.

Primo Odæ ſextæ Nem. verſus primus. Ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος· ἐκ. Hunc iambicum eſſe dimetrum acatalectum cum Metricus, tum Pauwius voluit. Sic ergo illum, reliquoſque illi oppoſitos ac ſimiles metiti ſunt: ∪ - | - - ‖ ∪ - | ∪ ∪ ∪ ‖. Sed equidem iambicos verſus, qui paribus in locis non iambicum habeant, ſed ſpondeum, id eſt qui reipſa iambici non ſint, ſed polyſchematiſti, nunquam, niſi neceſſitate coactus, admiſerim. Malo igitur ita hunc metiri, ut ſit pæonicus trimeter catalecticus, & conſtet ex bacchio, cretico, & pæone quarto mutilo: nempe in hunc modum: ∪ - - ‖ - ∪ - ‖ ∪ ∪ ∪.

Deinde Odæ IV. Olymp. verſus ſeptimus. ξείνων δ' εὖ πρασσόντων, ἔσαναν. Hunc quoque iambicum eſſe dimetrum hypercatalectum, qui habeat ſpondeum in ſecundo loco, ſuſpicatur Pauwius. Metricus vero Scholiaſtes verſum vocat logaœdicum, ex anapæſtis, iambo, & ſyllaba conſtantem. Ego Scholiaſtæ ita aſſentior, ut verſum quidem appellem & ipſe logaœdi-

dicum, ſed aſynartetum tamen eſſe velim qui conſtet aut ex dactylico penthemimeri, & trochaico monometro, ſic: - - l - - ll - ll - ᴗ l - ᴗ ll: aut ex dactylico dimetro, & iambico penthemimeri, ſic: - - l - - ll - - l ᴗ - ll ᴗ. Utroque enim modo recte illum metiri licet.

Tertio Odæ x. Pyth. verſus quartus: *Ἀριστομάχου γένος Ἡρακλέος βασιλεύει*: Pauwio anapæſticus eſt trimeter catalecticus, iambum initio habens: Metrico autem, *compoſitus ex proſodiaco, & iambico penthemimeri*. Mihi Pauwiana metiendi ratio parum, ut verum fatear, arridet: diſplicet enim iambus, quem tot conſequantur anapæſti, aut ſpondei: ſed illam prorſus rejicere non auſim ob Hephæſtionis ejuſcemodi anapæſticos admittentis auctoritatem, quam, ut debeo, magni facio. Metrico tamen libenter conſentio: ſed ita ut verſum pro aſynarteto habeam, ſeu potius pro duobus verſiculis, quorum primus ſit proſodiacus: ᴗ - ᴗ ᴗ ll - ᴗ ᴗ - ll: alter vero anapæſticus penthemimeres: ᴗ ᴗ - l ᴗ ᴗ - ll -. Quamquam aſynartetus quilibet pro duobus commatibus, ſeu verſiculis haberi poteſt, ut puto, etſi quaſi unus exaretur.

Quarto Odæ vii. Iſthm. verſum alterum: Καλῶν ἐπιχωρίων μάλιστα θυμον τεόν: Metricus ionicum eſſe vult tetrametrum brachycatalectum iambo concluſum. Pauwius iambicum potius eſſe retur trimetrum hypercatalectum trochæo concluſum. Sed neutra dimenſio valde cuiquam placere poteſt: cui enim placeat vel iambus poſt tot trochæos, vel trochæus poſt tot iambos? Equidem verſum in duo commata ſecandum eſſe conjicio, quorum prius ionicum ſit, aut iambicum penthemimeres, alterum vero periodicum, in hunc modum:

Καλῶν ἐπιχωρί-
ων μάλιστα θυμόν τεόν.

Sic enim difficultas omnis de medio tollitur. Vocis vero καλῶν prima ſyllaba & corripi hic poteſt, & produci, ut omnes norunt.

Quinto Odæ vi. Olymp. verſum trigeſimum quintum: Τοῦτό γε οἱ σαφέως μαρτυρεῖ: Metricus proſodiacum dicit. Sed Pauwius, *proſodiaca* [inquit] *ita non cuduntur cum iambo*. Igitur aſynartetum eſſe vult, ex dactylico dimetro, & iambico monometro compoſitum. Ego, ſi verſus quidem ita legendus ſit, ut eum libri exhibent, primæ dimenſioni ſecundam prætulerim:

 atta-

attamen prima quoque defendi poteſt, ſi poſtremas binas ſyllabas τυχη habitas fuiſſe dicamus a Metrico pro pyrrhichio, qui ſit non dimidius ionicus a minore, ut ſuſpicatur Pauwius, ſed primæ choriambi ſyllabæ reſolutio: in proſodiaco enim verſu pedes alterni eſſe debent. Sed quid ea, quæ minus concinna ſint, tueri ſtudemus? Nonne melius eſt verſum decurtare, ac ſyllabam ſequens in membrum transferre? Ita ſane duo exurgent in inſequentibus Epodis omnibus verſiculi, quorum dimenſio cujuſcumque expers erit difficultatis, & elegans præterea erit, ac ſimpliciſſima: alter nempe proſodiacus erit reflexus dimeter hypercatalectus, alter vero iambicus trimeter hypercatalectus. En illos. 35 τοῦτό γέ οἱ σαφέως μαρτυ· 36 ρήσω· μελίφθογγοι δ' ἐπιτρέψοντι μοῖσαι.

Sexto ejuſdem Odæ verſum 25: εἶπεν ἐν Θήβαισι τοιοῦτόν τι ἔπος: Metricus ſteſichoreium eſſe ait cum iambo in fine. Sed poſt binas trochaicas conjugationes iambus ſolus parum placet. Verſum ergo appellare malim ſteſichoreium trimetrum catalecticum: id eſt, trochaicum, cujus tertia ſyzygia mutila aut e dactylo, & longa ſyllaba, aut ex trochæo, & tribracho mutilo conſtare cenſeatur.

Demum Odæ VIII. Pyth. verſus primus: Φιλόφρον Ἡσυχία, Δίκας: Metrico iambicus eſt: ſed is ſine dubio fallitur: nam ſecunda vocis φιλόφρον corripitur hic a poeta, ut e membris oppoſitis, & conſimilibus perſpicue patet. Pauwius vel dactylicum eſſe contendit, vel pæonicum. At verſus dactylicos a tribracho exordientes quis libenter admiſerit? Altera autem dimenſio vel ipſi Pauwio valde inconcinna videtur, ob diſſimiles pæonas ſimul junctos. Verſum ergo ſic metior, ut ſit antiſpaſticus glyconeius: ∪ ∪ ∪ | - ∪ || ∪ - | ∪ - ||. Hæc enim menſio & elegans eſt, neque earum inſtar, quas proponit Pauwius, inuſitata.

Venio nunc ad dimenſiones ſecundi generis, quas dixi. Pauca tamen exempla, eaque trepidanter proponam: ſæpe enim fieri novi, ut quod uni concinnius videtur, id alter minus concinnum putet. Nihil igitur mirabor, ſi vel hæc pauca, quæ proſeram, aliquibus non probari ſenſero. Sed libera omnium judicia ſunt, in hujuſmodi præſertim rebus: quin parvi nunc ad recte pronunciandum momenti hæc eſſe cenſentur, cum verſus non canere, ut volebat Pindarus, ſoleant plerique, ſed recitare: itaque genuinas eorum dimenſiones animo magis cer-

nunt,

Digitized by Google

nunt, quam vocis, ut ſic loquar, interpunctione, menſuram a menſura ſecernendo, exprimunt.

I. igitur verſus 2. Odæ I. Olymp. *χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ*, Metrico eſt ithyphallicus: - ᴗ | - ᴗ ᴗ || - ᴗ. Mihi periodicus: - ᴗ | - ᴗ || ᴗ - | ᴗ.

II. verſus 5. ejuſdem Odæ, *εἰ δ' ἄεθλα γαρύεν*, ſive, ut legendum ſuſpicatur Pauwius, *εἰ δὲ ἐσθλὰ γαρύεν*, Metrico eſt ithyphallicus: mihi euripideus: - ᴗ | - ᴗ || - ᴗ | -.

III. verſus octavus, *ἄλλο θαλπνότερον*, Metrico eſt trochaicus: - ᴗ | - ᴗ ᴗ | -. At meis auribus valde ingrata eſt ea menſio. Mihi ergo pæonicus eſt dimeter catalecticus, e cretico, & pæone quarto mutilo coaleſcens: - ᴗ - || ᴗ ᴗ ᴗ. Eadem ratione quartus Odæ XIV. Olymp. *Χάριτες Ὀρχομενῦ*, pæonicus haberi poteſt.

IV. verſus 38, *Πέλοπος ἀποικίᾳ τῦ μεγαςθενὴς*, Metrico eſt compoſitus ex duplici iambico penthemimeri. Pauwio aſynartetus: ᴗ ᴗ ᴗ | ᴗ - || ᴗ - : : - ᴗ | - ᴗ | -. Mihi antiſpaſticus, e ſyzygia iambica, antiſpaſto, & ditrochæo mutilo: ᴗ ᴗ ᴗ | ᴗ - || ᴗ - - ᴗ || - ᴗ | -.

V. verſus 22. Odæ VIII. Olymp. *Ἀλκιμέδοντα δὲ πὰρ Κρόνιῳ λόφῳ*, Metrico eſt encomiologicus imperfectus. Pauwio aſynartetus. Mihi proſodiacus: - ᴗ ᴗ - || ᴗ ᴗ - ᴗ || - ᴗ ᴗ.

VI. verſus 31. Odæ 2. Pyth. *ἱερέα κτίλον ἀφροδίτας*, Metrico eſt trochaicus dimeter acatalectus. At nonne concinnius eum metiemur ſic: ᴗ ᴗ ᴗ - ᴗ || ᴗ - ᴗ - || -: ut ſit antiſpaſticus dimeter hypercatalectus?

VII. verſus 27. Odæ VIII. Pyth. *-ρᾶθεν ἐστεφανωμένον*, Pauwio eſt trochaicus dimeter catalecticus. Mihi ſimplicior, & elegantior videtur hæc menſio: - ᴗ | - ᴗ || ᴗ - | ᴗ - ||: ut ſit periodicus.

Denique verſus 2. Odæ XI. Pyth. *μὲν ὀλυμπιάδων ἀγυᾶτις* [ſive, ut addita ſyllaba legunt Metricus, ac Pauwius, *μὲν ὀλυμπιάδων ἀγυᾶτις*, Γ'-], ionicus ab utroque dicitur, qui nempe incipiat ab ionico pede pentaſyllabo, poſtremam longam in duas breves reſolutam habente. Sed ad hujuſmodi reſolutionem confugere non eſt neceſſe: ſatis enim concinne verſum metiemur, ſi eum pro antiſpaſtico trimetro habeamus vel brachycatalecto juxta primam lectionem, vel catalectico juxta alteram.

CAPUT V.

De metrorum pronunciatione.

IN omnibus linguis verſus, niſi eum certis quibuſdam numeris, vociſque modificationibus legas, aut recites, aut canas, perit quodammodo, ac illam omnem amittit venuſtatem, quæ ex metricis legibus derivatur. Id multo magis in Pindaro, dum eum legimus, quam in aliis poetis græcis cum recitandis, tum canendis facere, attenteque ſervare neceſſe eſt: alioquin, cum ſingulorum verſuum diverſa ſint metra, a ſoluta oratione vix ſecernentur, *niſi tibicen acceſſerit*, ut ajebat Tullius. Supervacaneum igitur non erit de hac etiam re pauca dicere.

Græcos verſus ita recitant nunc plerique, ut longas quidem ſyllabas paſſim corripiant, breves autem producant: quod etſi in recentiore illo, ac pæne barbaro verſuum græcorum genere, qui a Græcis *polìtici* dicuntur, quique iis plane ſimiles ſunt, quos Galli *Alexandrinos*, Itali *Martellianos* nominant, tolerari neceſſario debeat; in omnibus tamen veterum poetarum metris intolerandum videtur. Legendus ſit, verbi gratia, primus primæ Olympiorum Odæ verſiculus: Ἄριστον μὲν ὕδωρ ὁ δέ. Qui hanc ſequuntur legendi rationem, ii vocem ἄριστον eodem plane modo pronunciant, quo pronuncianda foret, ſi ſecunda ſyllaba eſſet brevis. Sic ergo verſum legunt ut eum legeret latinus, qui ita ſcriptum inveniret: *Aríſton men hydor, ho de.* Ut autem appareat, quam abſurda ſit hæc legendi ratio, glyconeium hunc verſiculum cum verſiculis ei reſpondentibus conferamus. Horum primus eſt: θεμιστεῖον ὃς ἀμφέπει. Alius: ἔχει δ' ἀπάλαμον βίον. Alius: ἕλεν δ' Οἰνομάου βίαν. Hos ergo ita fere ii, quos dixi, legunt:

themiſtīon hos amphēpi.
echi d' apalămon. bion.
helen d' inomāu bian.

At quis verſiculos ita recitatos agnoſcit ut glyconeios, ac primo illi dimenſione, & ſyllabarum quantitate omnino æquales? Perſpicuum eſt ergo hujuſmodi pronunciationem ut abſonam rejiciendam eſſe.

Alii contra quoslibet audacter omittere cœperunt accentus,

Digitized by Google

tus, quoſque in libris exaratos reperiunt, nullam eorum rationem habent: itaque græcos verſus perinde legunt, ut eos legeret latinus, cui græca vocabula latinis elementis ſine ullo accentu ſcripta exhiberentur. Qui porro ita ſe gerunt, ii vitium quidem illud, quod modo memorabam, vitant, ſed *in contraria* continuo *currunt*, ut cum Flacco loquar. Verum accentus non inventi nudiustertius fuere, ſed a plurimis jam ſeculis ad conſervandam (quantum fieri poterat) vetuſtam, ac germanam pronunciationem, aliaſque ob cauſas excogitati, atque ab univerſis cum græcorum, tum græce loquentium, aut ſcribentium nationibus uſurpati. Quo ergo nunc jure, qua auctoritate tam magnam græcum in ſermonem invehere conantur aliqui mutationem, ut græcus homo, qui horum quempiam græce loquentem audiat, nihil ferme poſſit intelligere, ac aliena lingua ipſum loqui putet?

At quomodo legendi tandem ſunt, inquies, Pindari verſus? Dicam quæ probabilia videntur mihi: probabiliora poſthac alii afferent, quæ ſtatim & ipſe amplectar. Si quis eos quidem canere voluerit, is ſingula verba ita efferre debet, ut cuilibet ſyllabæ ſuam tribuat temporis quantitatem, id eſt quamcumque ſyllabam aut unius ſigni faciat, ſi brevis fuerit, aut duorum, ſi longa. Quin illud etiam neceſſarium videtur eſſe, ut is vocabula nunc ſecet quodammodo, nunc inter ſe jungat ita, ut genuinæ verſiculi cujuſvis menſioni ſe ſe accommodet. Magnopere autem in eo Veteres peccaſſe videntur mihi, quod Pindari tantum verba ad nos tranſmiſerint, ſigna vero, ad quæ canenda ſint, & Lydios, Doricoſque, alioſve modos, tibicinumque, & citharœdorum modulationes iis verbis aptatas neglexerint: ideoque maximam partem ea voluptate nos privaverint, qua ſine dubio perfunderemur, ſi Pindari verſiculos ita canere poſſemus, ut eos cani volebat ipſe Pindarus. Quoniam vero ii recitari nunc ſolent, non vero cani, equidem hanc regulam ſequi nos poſſe cenſeo, ut in ſyllaba quidem, quæ circumflexo accentu notata ſit, vocem ſemper, ut ſic dicam, extendamus, ac ſyllabam ipſam producamus: in ſyllaba autem gravi accentu affecta accentus ipſe ferme negligatur: in ſyllaba denique acutum habente accentum & vocem valde [ut in vernaculis vocabulis *città*, *andò*, *virtù*, *colpì*] acuamus, & nihil in ipſa ſyllaba, ſi brevis ſit, immoremur, & eamdem tamen in proparoxytono vocabulo a ſequenti ſyllaba, ſi producenda hæc ſit, quodammodo ſejungere videamur, quo facilius & ſyllabæ ipſi

ipſi acutæ, ſi paroxytonum fuerit vocabulum, & inſequenti, ſi proparoxytonum, ſuam temporis quantitatem tribuere poſſimus, ideſt, pænultimas potiſſimum cujuſque vocabuli ſyllabas, ſi breves ſint, corripere, ſi autem longæ fuerint, producere. Videbuntur hæc initio forſitan moleſta, ac difficilia; ſed facillima uſu fient atque exercitatione, præſertim in ſyllabis a poſtrema tertiis: in pænultimis enim majorem initio ſentient inaſſueti difficultatem. Quanquam tantopere hac de re ſolliciti eſſe non debemus, ni fallor, quantopere multos eſſe video: ſi enim nobis licet, quin olim etiam licuit Ciceroni, Catullo, Cæſari vocabulum *Œnomai*, verbi gratia, ita efferre, ut tertiam quidem ſyllabam manifeſto corriperent, ſecundam vero, quæ brevis eſt, ferme producere viderentur [eam enim ſine dubio acuebant, ut nos facimus, Tullio teſte]: quidni licuerit viciſſim Græcis veteribus, ac nobis eorum conſuetudinem, dum græca legimus, ſecutis, ita illud idem vocabulum Οἴνομαω pronunciare, ut ſecundam ſyllabam manifeſto corripiamus [tres enim ſyllabas οἴνομα ita efferimus, ut trochæum in iis agnoſcere quis ſtatim queat], tertiam vero acuentes pæne producere videamur?

Aliud placet nunc adjungere, quod etiamſi neceſſarium ad recitandos verſus non cenſeam, ut ſuperiora, elegantiorem tamen nonnumquam reddet pronunciationem, atque commodiorem: ita enim facilius varia verſuum genera agnoſcent, atque probe a ſe invicem ſecernent auditores. Nimirum poſtremæ cujuslibet vocabuli ſyllabæ in medio verſu paulo aliter, ac poſtrema cujuſque verſiculi ſyllaba, pronunciandæ forſitan aliquando ſunt: illas enim, quotieſcunque id auris, ac metrica ratio veluti expoſcat, ita perbelle extra cantum quoque pronunciari poſſe reor, ut poſtrema unius vocabuli cum prima inſequentis non jungatur quidem omnino, ſed ea tamen vocis inflexione, ac temporis quantitate pronuncientur ambæ, qua pronunciarentur ſi unum duæ dictiones eſſent vocabulum: alias vero ita viciſſim pronunciari poſſe unam eamdemque dictionem, ut non in duas quidem ſecetur, ſed iis pæne morulis, ac numeris efferatur, quibus efferretur ſi non eſſet una dictio, ſed duæ.

Exemplis hæc omnia breviter illuſtro, quatuor nempe verſiculis, quos attuli paulo ante. Equidem illos perinde recitaverim, quaſi latinis litteris ita exarati forent:

arīſtonmen I hydorhŏde.

themiſtīon I hos amphĕ-pi.

echi

Digitized by Google

echi d' apá l lamonbion

helen d' ino I má-ubian,

adeo enim a ſe invicem diſtant in ipſa Oda, ut niſi in hunc fere modum recitentur, vix poſſint qui audiunt ſine cantoris, aut tibicinis, aut citharœdi ope, ad genuinas eorum dimenſiones animum ſtatim advertere, ac mente illas veluti ſupplere. Sed de his jam ſatis ſuperque dictum eſt. Ad alia, quæ majoris momenti ſint, modo tranſeamus.

CAPUT POSTREMUM.

De quibuſdam Pindari locis.

HAud pauca ſunt in Pindaro loca, ut alias dixi, quæ facile ab iis non intelligantur, qui multum in ipſius lectione temporis non conſumpſerint: imo nonnulla etiam, quæ haud ſcio an recte ab ullo adhuc interprete explicata ſint. Has forſitan ob cauſas factum eſt, ut nuper quidam ſemidoctis placere cupiens, dum Pindarum irridere voluit, aut contemnere, ſe ſe ipſe riſu ſimul, & contemptione dignum doctis viris oſtenderit. Si in eam [inquit] Academiam, quam *Gallicanam* nominant, ut cooptaretur, Pindarus peteret, equidem non dicerem, Uti rogas, ſed conventu ipſum excluderem, quantum in me eſt. O ſagacem emunctæque naris judicem! o peritum, ac præclarum poeſeos æſtimatorem! Deſipiebat igitur Horatius, cum victores, quos aliqua e ſuis Odis donarit Pindarus, *munere donatos* ajebat *centum ſtatuis potiore*. Sed bono animo ſis, lector: nihil eſt quod ſibi ab hoc homine Pindarus timeat: multo enim aliter ſine dubio ſentit celebris ille litteratorum cœtus, imo litterarius orbis univerſus. Itaque miſſa hæc facientes, ad rem noſtram redeamus. Ego igitur viciſſim quoties in aliquem ex iis locis incido, quos dixi, ſi is mihi poſt diuturnum & loci ipſius, & Interpretum examen, ſententiam lyricorum in Græcia poetarum principe indignam præſeferre videatur, non eum continuo de principatus poſſeſſione dejicio, multoque minus ullum ex hodiernis poetis lyricis æquiparare illi audeo: ſed illud ſtatim pro certo habeo, locum aut corruptum a librariis fuiſſe, aut perperam ab Interpretibus explicari: tanta enim me quæcumque probe in Pindaro intelligo, admiratione afficiunt ac voluptate, ut in animum inducere nequeam, abſona ab eo ſcribi

Digitized by Google

bi potuiſſe, qui adeo ſit in reliquis admirabilis. Jam vero de locis, quos vitiatos eſſe conjicio, alias dicendum erit: ex iis autem locis, quorum germanam ſententiam aſſecuti non videntur Interpretes, tres potiſſimum afferam in præſentia.

Primus extat in prima Nemeorum Oda. Maximam ejus Cantici partem canendis Herculis ſui laudibus impendit Poeta; extrema vero in Oda Tireſiæ de ipſo recens nato vaticinationes refert, ut Theocritus etiam Idyllio xxiv. facit: prænunciaſſe videlicet Tireſiam ait Pindarus, primo, quot olim, & quantos exantlaturus eſſet labores Hercules; deinde iis omnibus exantlatis fore, ut præmium tandem ampliſſimum reportaret perpetuam tranquillitatem. Tum canticum ita concludit: 109 *ὄλβιος ἐν δώμασι δεξάμενον* 110 *θαλερὰν Ἥβαν ἄκοιτιν* 111 *καὶ γάμον δαίσαντα πὰρ Δὶ Κρονίδᾳ*, 112 *σεμνὸν αἰνήσειν δόμον*. Quatuor porro hoſce verſiculos ita cuncti exponunt Interpretes, ut hujuſmodi ſit verborum ſyntaxis atque ſententia: Prænunciavit præterea Tireſias, *fore, ut beatis in domibus Heben duceret uxorem, & nuptiis apud Jovem celebratis auguſtam domum laudaret*. Sed languida mihi, ut verum fatear, hæc videntur, ac parum dignitati, & ſublimitati totius Odæ reſpondentia. Quod enim nuptias apud Jovem celebraturus dicatur Hercules, valde id quidem ipſi honorificum eſſe video; ſed quam honorificum eidem ſit, quod *auguſtam domum laudaturus* prænuncietur, vix intelligo, quidquid *domus auguſtæ* vocabulo deſignetur.

Attamen locum ita ab Interpretibus acceptum fuiſſe patet, quamvis *laudandi* verbo, quod habet Pindarus, nobilius aliud verbum ſubrogare ſtuduerint. Nam Scholiaſtes quidem ſic exponit: *οὗ τινος Διὸς καὶ θαυμάσει τὴν σύνοδον*, i. e. *cujus* [Jovis] *conventum admirabitur*. Henricus vero Stephanus, ac Joannes Benedictus vertunt: *auguſtam laudaturum domum*. Sudorius denique totum locum ſublimiorem reddere nititur in hunc modum:

Tum memorat (Tireſias) *quæ ſit rerum miracula cœlo*
Viſurus novus ætheris hoſpes:
Utque ſit in ſedes illi ducenda beatas
Inque thorum formoſa Iuventa,
Poſtquam hilaris ſponſus Iovis intra tecta recumbens
Se dapibus ſatiarit Olympi.

Quæ in paraphraſi quidem optima ſunt, ſed poetæ mentem fideliter non exprimunt: nihil enim Pindarus de rerum miraculis in cœlo ab Hercule videndis dicit.

Nova

Nova quidem Pauwius excogitavit, ſed alia prorſus, ac ego, ratione ductus. „ *Illud* σεμνὸν δόμον [*auguſtum domum*] *flocceſcit* (inquit) *poſt* ὀλβίοις ἐν δώμασι [*beatis in domibus*]. „ Suſpicatur itaque pro δόμον (i. e. *domum*) legendum eſſe νόμον, i. e. *legem*. „ *Ut* auguſtam legem *intelligamus* (inquit) *fatorum leges*, & *æterna illa decreta*, *ad quorum normam omnia fiunt*, *ipſeque Hercules poſt labores arduos immortalitatem fuerat nactus*. Σεμνὸν νόμον, κατ᾽ ἐξοχὴν: *Hoc Pindaricum hercule*, & *a ſcribis non intellectum*, *ideoque corruptum*. Ita quidem ille: ſed parum, ut mihi videtur, probabiliter.

Nam primo vaga nimis, atque obſcura foret locutio, ſi *auguſtæ legis* nomine æterna fatorum decreta denotare Pindarus voluiſſet: neque vero quidquid obſcurum eſt, Pindaricum continuo dici debet. Deinde omnes ad unum vetuſti codices habent δόμον, nullus νόμον. At lectio, quæ codicum omnium communis ſit, mutari neutiquam poteſt, niſi cogat neceſſitas: quæ profecto hic nulla eſt: nam ratio qua ducitur Pauwius, infirma valde eſt, ſi quid judico. Nec enim *beatæ domus*, de quibus verſu 109. poeta loquitur, eædem ſunt cum *auguſta domo*, de qua poſtremo verſiculo. Illæ ſunt ὀλύμπια δώματα ab Homero, ac Heſiodo ſæpius commemorata, hæc vero eſt non δῶμα, ſed δόμος. Illæ domicilium Jovis ſunt, tecta Jovis, aula Jovis, Olympus: hæc Deorum apud Jovem convocatorum conventus eſt, ſive Olympi incolæ: ſæpiſſime enim δόμος apud Pindarum, Æſchylum, alioſque poetas domus incolas ſignificat.

Quæ cum ita ſint, allatum locum nec mendoſum duco, & aliter ac Interpretes fecerint, accipiendum eſſe conjicio: ita nempe ut non Hercules auguſtam domum, ſed auguſta domus (Deorum videlicet ad ejus nuptias vocatorum conventus) Herculem ipſum illas apud Jovem celebrantem laudatura ſit, ac Muſæ potiſſimum Jovis filiæ, atque Apollo illarum frater. Nam eadem plane ratione in Thetidis nuptiis, ac Pelei Muſarum chorus Apolline duce Thetidis ipſius laudes cecinit ac Pelei, ut eſt in quinta Nemeorum Oda: idque in Cadmi etiam nuptiis ac Harmoniæ contigiſſe dicitur tertio Pyth. cantico. Quod ſi ita locus accipiatur, ut commode accipi poteſt, ſententia multo & concinnior eſt, & Herculi honorificentior.

Alter locus extat in decima Olympiorum Oda. Hymnum in victoriam ab Ageſidamo hoſpite ſuo Olympiæ relatam jamdiu

Digitized by Google

pollicitus fuerat poeta: ſed oblivione captus debitum needum ſolverat. Muſam itaque, ac Veritatem invocat initio Odæ, & quaſi teſtes appellat, ſe oblivionis, non mendacii reum, neque ingratum eſſe: quicumque vero objurgare ipſum voluerit, illius obſtruere ora ſe poſſe adjicit, fœnus debiti reddendo, ac pro uno quem promiſerat, duos ſcribendo hymnos, decimum hunc, atque undecimum, qui propterea τόκος, i. e. *fœnus* inſcribitur. Tum hæc ſubjicit Pindarus: 13 Νῦν ψᾶφον ἑλισσομέναν 14 ὅπα κῦμα κατα- 15 κλύσσει ῥέον; ὅπα τε κοινὸν λόγον 16 φίλαν τίσομεν ἐς χάριν; Quæ ſic vertit latinus metaphraſtes: *Nunc calculum volutatum quo pacto unda obruet fluens? quoque pacto publici juris hymnum amicam perſolvemus ad gratiam?* Jam vero verſiculos 13, & 14 in hanc fere ſententiam omnes exponunt Interpretes: *Nunc quomodo me ipſe defendam atque purgabo?* Pauwius ipſe ad vocem *calculum* hæc ſcribit: *Calculum contra me latum propter moram*. At proxime ſuperius jam declaravit poeta, quomodo poſſit hominum reprehenſionem effugere, ac neglecti promiſſi crimen eluere. Qui ergo fit, ut ſtatim poſtea ſic ſe ipſe alloquatur: *Nunc quomodo accuſationem hunc diluam?* Cur is nihil poſtmodum huic interrogationi reſpondet? Demum ſi in hunc modum ea verba accipimus, quomodo cum his ea cohæreant, quæ in Epodo ſubjicit Pindarus, nullo equidem modo videre poſſum: quin totidem pæne ibi ænigmata mihi eſſe videntur, quot ſententiæ.

His de cauſis aliam propono interpretationem, quæ & allatis verbis, & proxime ſuperioribus maxime congruat, ea vero quæ ſequuntur omnia perſpicua reddat, cum ſuperioribus connexa, & apta, atque ad intelligendum facillima. Nimirum non de calculo contra ſe lato loquitur Pindarus mea opinione, ſed de calculo adverſus Ageſidamum victorem lato: quodque paulo obſcurius verſiculis 13, & 14 dixit, id clarius ſtatim [quod inſolitum Pindaro non eſt] explicat verſiculo decimoquinto. Ageſidamus porro victoriam quidem retulerat, ſed non cunctis judicum, quos Hellanodicas vocabant, ac ſpectatorum ſuffragiis: quia & in certamine languidus initio fuerat, & niſi ab Ila adjutus fuiſſet, eam non reportaſſet. Hæc vulgo de Ageſidamo dictitabantur. Hic eſt κοινὸς ille λόγος [i. e. *communis ſermo*] quem mox commemorat poeta. Volunt quidem Interpretes, *communem ſermonem* ab ipſo dici hymnum ſuum: at quam aliena, quam longe ducta hujuſmodi explicatio eſt! quonam alio in loco hymnos ſuos hac,

aut

aut affini formula deſignat? nonne in ſeptima e contrario Olympiorum Oda id perſpicue denotat eadem locutione *quod publice fama prædicat*, cum ſcribit: ξυνὸν λόγον ἀγγέλλων, i. e. verbum e verbo, *communem ſermonem annuncians?* Simili ergo ratione hoc etiam in loco *communis ſermonis* nomine nihil venit aliud niſi id quod publica de Ageſidamo fama prædicabat, quodque Oda hacce Pindarus, amico gratificari volens (id enim valent verba, φίλαν ἐς χάριν) celebrare cogebatur. His poſitis, clare ſtatim intelligimus, quo ſpectet Pindarus cum hæc ſubjicit: primo Ageſidami patriam (ubi hymnus fortaſſe canendus erat) veritatis amantem eſſe, ejus vero cives liberalibus ſtudiis eruditos, ac bellicoſos: ſecundo vel ipſum Herculem cum adverſus Cycnum pugnaret, fugatum initio ab hoc fuiſſe, quem poſtea tamen interfecit: tertio Patroclum quoque ab Achille, ut Ageſidamum ab Ila, adjutum eſſe: ac cetera quæ ſequuntur uſque ad verſum 27.

Tertius locus extat Oda Olympiorum quarta in Pſaumidem victorem ſcripta. Ibi Jovem ſic precatur poeta: 13 ὀλυμπιονίκαν 14 δέκευ χαρίτων ἕκα- 15 τι τόνδε κῶμον, 17 χρονιώτατον φάος εὐρυ- 18 σθενέων ἀρετᾶν. 19 Ψαύμιδος γὰρ ἥκει 19 ὀχέων· ὃς ἐλαίᾳ στεφανωθεὶς.... Quæ ſic transfert latinus metaphraſtes: *Olympicam victoriam celebrantem ſuſcipe, Gratiarum cauſa, huncce chorealem hymnum, diuturniſſimum lumen præpotentium virtutum. Pſaumidis enim venit in curribus: qui olea coronatus* &c. Lege, quæſo, cum veteres Scholiaſtas, tum recentiorem, tum etiam Joannem Benedictum, Pauwium, alios: ut videas quomodo locum illuſtrare ſtudeant, ac eum, ut ita loquar, torqueant plerique ac vexent. Vetus Scholiaſtes epithetum εὐρυσθενέων ad nomen χαρίτων refert, & ἥκει ὀχέων poſitum vult pro ἥκει ἐπὶ τῶν ὀχέων, ut ſenſus ſit: *Venit enim in curribus Pſaumidis hymnus* (hicce) *olea coronatus*. At hymnum nuſquam commemorat poeta, ſed κῶμον, i. e. chorum, turbam nempe hominum exultantium, ac Pſaumidis victoriam ad lyram, ad tibiam, aliiſve modis celebrantium, & coronas forſitan afferentium, ut ex Oda 8. Olymp. v. 13. conjicio. Recentior Scholiaſtes vocem ὀχέων accipit pro ὀχέων ἕνεκα, i. e. *curruum cauſa*. Benedictus ſic interpretatur: *Etenim hic hymnus curru Pſaumidis vehitur, ſcilicet ejus laudes canit*. Quam probabilia hæc ſint, tute ipſe videris lector. Ego illa nec improbans, nec amplectens aliam pro-

 pono

pono explicationem. Locum ſcilicet mutatis duntaxat interpunctis facilem ac perſpicuum reddi puto, ſi eum ita conſtruamus: δέκευ τόνδε κῶμον· ἥκει γὰρ ὀχέων χρονιώτατον φάος εὐρυσθενέων ἀρετᾶν Ψαύμιδος, h. e. *Benigne excipe hunc chorum: venit enim ferens lumen diutiſſime duraturum fortiſſimarum virtutum Pſaumidis*. Quæ elegantem habent translationem ab iis ductam, qui facem deferunt lumen quaquaverſum diffundentem: qua ratione Lucretius quoque libro tertio ait: *E tenebris tantis tam clarum* extollere lumen *Qui primus potuiſti*, illuſtrans *commoda vitæ*. Pindarus autem verbum ὀχέω, ſeu, quod idem eſt, ὀκχέω ſignificatione parum diſſimili adhibet II.Pyth.144.& II.Ol.122, cum ait: ὀκχέοντι πόνον, i. e. *dolorem ferunt*. Chorus ergo Camarinam, quæ victoris patria erat, veniens facem illuc vehebat quæ urbem illam diutiſſime illuſtratura foret, nuncium ſcilicet de victoria Olympiæ a cive reportata.

Nunc imponendus jam finis huic Conjecturarum mearum ſpecimini foret: ſed auctarii loco animadverſionem quamdam meam lectori offerre placet, quæ latiſſime patet, utpote qua non unus Pindari locus, ſed plurimi clariores fiant. Animadverti ergo Pindarum nobili quadam ac poetica libertate utentem articulos præpoſitivos ſæpe ibi etiam omittere, ubi ea omiſſio minus claram reddit ſententiam. Exemplis, quid velim, melius explicabo. I. Od. x. Olymp. verſ. 84 legimus: ἀπὸ Μαντινέας Σᾶμος ἀείδετο: & in metaphraſi: *E Mantinea Semus celebrabatur*. Ego illud ἀπὸ Μαντινέας adjective ſumo, ut poſitum ſit pro ὁ ἀπὸ Μαντινέας, & valeat, *Mantineenſis*. II. Od. XIII. Ol. v. 71 legimus: γαρύων ..... πόλεμον ἐν ἡρωΐαις ἀρεταῖσιν: & in metaphraſi: *laudans bellum in virtutibus heroicis*. Quis hanc intelligit interpretationem? Equidem illud ἐν ἡρωΐαις ἀρεταῖσιν adjective poſitum reor pro τὸν ἐν ἡρ. ἀρετ. ut bellum deſignetur, *in quo heroicæ virtutes conſpicuæ fuerunt*. III. Od. III. Iſthm. v. 26: ἴστε Κλεωνύμου δόξαν ἅρμασι. Hic ἅρμασι poſitum pro τὴν ἅρμασι, i. e. *quam curribus certans acquiſivit*. IV. Od. v. Iſthm. v. 67: ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι καὶ τοιαῖδε τιμαὶ καλλίνικον χάρμ' ἀγαπάζοντι: & in metaphraſi: *In delectabili autem melle etiam hujuſmodi honores ex hymno victoriali gaudium amans*. Quis latina hic græcis obſcuriora eſſe neget? Ego illud ἐν ἐρατεινῷ μέλιτι adjectivum eſſe cenſeo jungendum aut cum

τιμαὶ

Digitized by Google

τιμαὶ (*honores*), ut poſitum ſit pro αἱ ἐν ἐρ. μελ. h. e. *dulces ut ſuaviſſimum mel*; aut cum χάρμα, ut poſitum ſit pro τὸ ἐν ἐρ. μέλιτι. V. Od. ix. Ol. v. 22: ἀνδρὸς ἀμφὶ παλαίσμασιν φόρμιγγ' ἐλελίζων κλεινᾶς ἐξ Ὀπόεντος: & in metaphraſi: *Viri ob luctas citharam movens clara ex Opunte*. Ego illud κλεινᾶς ἐξ Ὀπόεντος iungo cum ἀνδρὸς, & adiective ſumo pro τοῦ κλεινᾶς ἐξ Ὀπ. ut ſignificet, *Opuntii*, ſive, *in illuſtri Opunte nati*. VI. Od. vii. Ol. v. 171: Μὴ κρύπτε κοινὸν σπέρμ' ἀπὸ Καλλιάνακτος: & in metaphraſi: *Ne occultes commune ſemen a Callianacte*. Illud ἀπὸ Καλλιάνακτος adiectivum eſſe patet pro τὸ ἀπὸ Καλλ. ut valeat: *derivatum e Callianacte*. VII. Od. viii. Ol. v. 109: κόσμον Ὀλυμπίᾳ. Illud Ὀλυμπίᾳ epithetum eſt pro τὸν Ὀλυμπίᾳ, i. e. *Olympiæ acquiſitum*: ſi librorum ſequamur lectionem. Sed equidem locum ſic legere malim: κόσμον, Ὀλυμπίᾳ ὅν σφιν ὤπασεν Ζεὺς γένει, i. e. *Ornamentum, quod in Olympia præbuit Jupiter eorum generi*. VIII. Od. i. Ol. v. 11: μηδ' Ὀλυμπίας ἀγῶνα φέρτερον αὐδάσομεν. Hic Ὀλυμπίας poſitum pro τοῦ τῆς Ὀλυμπίας. IX. Od. viii. Nem. v. 7: Καιροῦ μὴ πλαναθέντα πρὸς ἔργον ἕκαστον: & in metaphraſi: *ab opportunitate non aberrantem ad opus quodlibet*. Suſpicor, πρὸς ἔργον ἕκαστον adiective poni pro τοῦ πρὸς ἔργ. ἕκαστον. X. Od. iii. Ol. v. 66: ἐπέτραπεν θαητὸν ἀγῶνα νέμειν ἀνδρῶν ἀρετᾶς πέρι: & in metaphraſi: *Mandavit* [eis Hercules] *celebre certamen adminiſtrare, virorum de virtute*. Hic περὶ ἀνδρῶν ἀρετᾶς adiectivum eſt, ac iungendum cum ἀγῶνα ſic: τὸν περὶ ἀνδρῶν ἀρετᾶς. Alia huiuſmodi plura afferri poſſent exempla: ſed hæc ſatis ſint: nam & tute ipſe promiſſis abunde iam ſatisfeciſſe me vides, Jacobe cariſſime, & ego ob acerbiſſimum, qui mihi nunc Viterbio allatus eſt, nuncium novis oppreſſus curis alio avocor.

LAUS DEO.

MO-

MONITUM.

Quæ ad calcem paginæ 29. *addita ſunt, ea utpote inducta omittenda erant: quoniam vero illa typographus non omiſit, ſcias, lector, ibi pro* proſodiacus, *&* proſodiacum *legendum eſſe* periodicus, *&* periodicum. *Pagina etiam* 48. *lin.* 20. *eodem modo irrepſerunt voces:* aut certe invenire me memini, *itaque & ipſa inducenda ſunt. Demum eadem pag.* 48. *lin.* 26. *pro* iambicum *lege* iambum.

Vidit D. Aurelius Caſtanea Clericus Regularis S. Pauli, & in Eccleſia Metropolitana Bononiæ Pœnitentiarius pro Eminentiſſimo, ac Reverendiſſimo Domino D. Vincentio Cardinali Malvetio Archiepiſcopo Bononiæ, & S. R. I. Principe.

Die 24. *Octobris* 1772.

IMPRIMATUR.

Fr. Carolus Dominicus Bandiera Vicarius Generalis S. Officii Bononiæ.

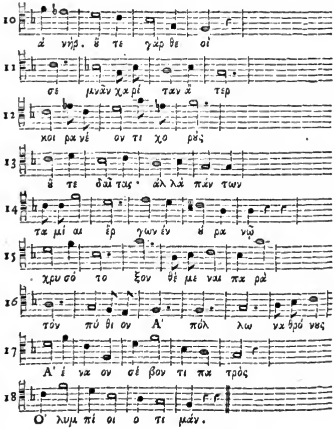
Oda

Digitized by Google

Oda Olymp. decimaquarta cum Notis muſicis.



Digitized by Google


10 ἀ νὴρ. ὅ τε γὰρ θε οἱ
11 σε μνᾶν χα ρί ταν ἄ τερ
12 κοι ρα νέ ον τι χο ρὸς
13 ὅ τε δαῖ τας· ἀλ λὰ πάν των
14 τα μί αι ἔρ γων ἐν ὁ ρα νῷ
15 χρυ σό το ξον θέ με ναι πα ρὰ
16 τὸν πύ θι ον Ἀ πόλ λω να θρό νυς
17 Ἀ ἐ να ον σέ βον τι πα τρὸς
18 Ὀ λυμ πί οι ο τι μάν.

FRAN-

FRANCISCI PETRARCHÆ

EPISTOLA

AD FRATREM,

e vetuſto Codice nunc primum edita, ad lucem aliquam iis afferendam, quæ ſuperius diximus Capite primo.

51.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex Libro decimo Epiſtolarum Franciſci Petrarchæ Epiſtola IV. ad Gerardum, Monachum Cartuſianum, germanum ipſius fratrem.

SI fervorem animi tui novi, jam hinc annexum huic epiſtolæ Carmen horrueris quaſi profeſſioni tuæ diſſonum, adverſumque propoſito. Noli aliquid temere definire: quid enim ſtultius, quam judicare de incognitis? Theologiæ quidem minime adverſa Poetica eſt. Miraris? ... Chriſtum modo leonem, modo agnum, modo vermem dici, quid, niſi poeticum eſt? Mille talia in Scripturis ſacris invenies, quæ perſequi longum eſt. Quid vero aliud parabolæ Salvatoris in Euangelio ſonant, niſi ſermonem a ſenſibus alienum, ſive, ut uno verbo exprimam, alieniloquium? quam analogiam (a) uſitatiori vocabulo nuncupamus. Atqui ex hujuſce ſermonis ſerie, Poetica omnis intexta eſt. Sed ſubjectum aliud. Quis negat? Illic de Deo, deque divinis: hic de diis hominibuſque tractatur. Unde apud Ariſtotelem primos theologizantes, poetas legimus. Quæ ita eſſe, ipſum nomen indicio eſt. Quæſitum eſt enim, unde poetæ nomen deſcendat: & quamquam varia ferantur, illa tamen ſententia clarior eſt; quia cum olim rudes homines, ſed noſcendi veri, præcipueque veſtigandæ divinitatis ſtudio, quod naturaliter ineſt homini, flagrantes cogitare cœpiſſent eſſe ſuperiorem aliquam poteſtatem, per quam mortalia regerentur, dignum rati ſunt illam omni plus quam humano obſequio, & cultu auguſtiore venerari. Itaque & ædes ampliſſimas meditati ſunt, quæ templa dixerunt, & miniſtros ſacros, quos ſacerdotes dici placuit, & magnificas ſtatuas, & vaſa aurea, & marmoreas menſas, & purpureos amictus: ac ne mutus honos fieret, viſum eſt in verbis altiſonis divinitatem placare, & procul ab omni plebeio, ac publico loquendi ſtylo ſacras Superis inferre blanditias, numeris inſuper adhibitis, quibus & amœnitas ineſſet, & tædia pellerentur. Id ſane non vulgari forma, ſed artificioſa quadam & exquiſita ac nova fieri oportuit: quæ quoniam græco ſermone poetes (b) dicta eſt, eos quoque qui hac utebantur, poetas dixerunt. Quis nam, inquies, horum eſt auctor? Poteras, frater, abſque fidejuſſoribus fidei meæ ſtare: merui forte, ut vera, & veri frontem habentia referenti ſine teſtibus crederetur. Sed & ſi cautius

(*a*) Num Petrarcham ſcripſiſſe ſuſpicabimur, *allegoriam*? Hæc ſane vox voci *alieniloquium* adamuſſim reſpondet, non vero *analogia* vocabulum.

(*b*) Emendanda ſine dubio eſt vox *poetes*, ſive eam Petrarcha, ſeu potius librarius perperam ſcripſerit. Scribendum autem *poeſis*, aut *pœotes*, ut patet ex his verbis ab Iſidoro Hiſpalenſi citatis capite 7. libri VIII. Originum: *Id genus quia forma quadam efficitur, quæ ποιότης* (an legendum, *ποίησις*?) *dicitur, poema vocitatum eſt, ejuſque fictores, poetæ.*

agere mens eſt, M. Varro doctiſſimus Romanorum; proximus Tranquillus rerum curioſiſſimus indagator: Tertium non adderem, niſi quia is, uti reor, familiarior eſt tibi: Horum igitur & Iſidorus, breviter licet, & ipſo teſte Tranquillo, meminit Etymologiarum libro octavo. Sed occurres, &, poſſum (dices) ſancto ſaltem Doctori credere: tamen rigori meo carminis tui dulcedo non convenit. Noli hoc, frater, opinari. Et veteris Teſtamenti patres heroico, atque aliis carminum generibus uſi ſunt, Moyſes, Job, David, Salomon, Jeremias. Pſalterium ipſum Davidicum, quod diu noctuque cantas, apud hebræos metro conſiſtit, ut non immerito neque ineleganter hunc Chriſtianorum poetam nuncupare auſim: quippe quod & res ipſa ſuggerit, & ſi nihil hodie mihi ſine teſte crediturus es, idem video ſenſiſſe Hieronymum: quamvis ſacrum illud poema, quod beatum virum (a), ſcilicet Chriſtum canit naſcentem, morientem, deſcendentem ad inferos, reſurgentem, aſcendentem, reverſurum, in aliam linguam ſimul ſententia numeriſque ſervatis tranſire nequiverit. Itaque ſententiæ inſervitum eſt: & tamen adhuc neſcio quid metricæ legis ineſt: & pſalmorum particulas, ut ſunt, ſic verſus vulgo dicimus. Et de antiquis hactenus. Novi autem Teſtamenti duces, Ambroſium, Auguſtinum, Hieronymum carminibus, ac rhythmis uſos oſtendere non operoſus labor eſt: ut Prudentium, Proſperum, atque Sedulium, & ceteros prætermittam: quorum ſoluta oratione nihil omnino, metrica vero paſſim cernuntur opuſcula. Noli itaque, frater, horrere quod Chriſto amiciſſimis, ac ſanctiſſimis viris placuiſſe cognoſcis. Senſibus intende: qui ſi veri, ſalubreſque ſunt, quolibet ſtylo illos amplectere. Laudare dapem fictilibus appoſitam; eamdem in auro faſtidire, aut dementis, aut hypocritæ eſt. Avari eſt, aurum ſitire: non poſſe pati, puſilli animi eſt. Non ſit auro melior cibus: certe nec deterior. Profecto autem ſicut aurum, ſic carmen in ſuo genere nobilius. Non nego: quanto ſcilicet rectiora ſunt quæ ad regulam fiunt, quam quæ temere: non quod animo carmen expetendum cenſeam: ne ſpernendum quidem. Hæc pro ſtyli excuſatione præmiſſa ſint. Nunc ad propoſitum ſermo vertendus eſt. Tertia retro ætas me tunc in Galliis agentem ad fontem Sorgiæ compulerat, quam ſedem vitæ noſtræ quondam delegimus, ut noſti. Sed tibi divino munere ſedes tutior, tranquilliorque probabitur: mihi ne illa uti quidem licuit, raptante me altius fortuna, quam ſat eſt. Illic ergo tunc eram eo animo, qui ſicut ſub tanta rerum mole magnum aliquid aggredi non auderet, ſic omnino nihil agere neſciret, ab infantia mea bono utinam, ſed certe in actu perpetuo enutritus. Media via igitur electa eſt, ut majoribus dilatis aliquid pro ſolatio illius temporis meditarer. Ipſe autem loci habitus, & receſſus nemorum, quo me ſæpe curis gravidum lux oriens urgebat, & unde ſola nox rediens pellebat, ut ſilveſtre aliquid canerem, ſuaſere. Quod ergo pridem in animo habueram,

buco-

(a) Reſpicit, opinor, prima Pſalterii verba: *Beatus vir, qui non abiit &c.*

bucolicum carmen, xii. eclogis diſtinctum ſcribere orſus, incredibile eſt, quam paucis diebus abſolverim: tantum ingenio locus calcar addiderat. Ceterum quia nihil prius in animo erat, Eclogarum prima (a) de nobis ambobus ſcripta eſt: ideoque potiſſimum ut tibi mitterentur, obtinuit. Neſcio quidem an pro ſolatio, an pro impedimento ſolatii tui dicam. Sed quoniam id genus eſt, quod niſi ex ipſo, qui condidit, auditum intelligi non poſſit; ne te inutiliter fatiges, primo quid dicam, deinde quid intendam, brevibus explicabo. Duo paſtores inducuntur: paſtoris enim eſt ſtylus: ideo paſtoribus datur. Nomina paſtorum, Silvius, ac Monicus. Silvius ergo Monicum ſolum, & invidioſo ocio felicem videns ſub antro quodam quieſcentem alloquitur, quaſi fortunam illius admirans, & ſuam deflens: quod ille grege, ac rure poſthabito requiem invenit: ipſe vero aſperos colles multo cum labore circumeat. Quo ergo magis miratur, tantam eſſe diverſitatem fortunæ: quoniam, ut dicit, una eademque fuit amborum mater: ut detur intelligi, germanos eſſe paſtores. Monicus ad hæc totam fraterni laboris culpam in eumdem retorquet: nulla vi coactum dicens ſponte ſua errare per devia ſilvarum, montiumque cacumina. Cui reſpondet Silvius, errorum cauſam eſſe amorem, & amorem Muſæ, non alium. Quod ut pateat, longiuſculam incipit fabellam: duorum videlicet paſtorum prædulciter canentium: quorum alterum in pueritia audiſſe ſe memorat: alterum poſtea: eorumque ſe captum illecebris, cetera omnia negligere: quos dum per montes avidiſſime ſequitur, jam canere didiciſſe: ita ut laudetur ab aliis, licet ipſe ſibi nondum placeat: itaque propoſitum ſibi eſſe ad ſummum niti, & vel pervenire, vel inter nitendum mori. Contra Monicus ut antrum ſuum Silvius ingrediatur, ſuadere incipit, dulciorem ibi cantum auditurus: mox cœptum ſermonem inexpletum linquit, quaſi ſigna turbati animi iñ ore Silvii agnoſcens. Ille autem ſe excuſat: itaque Monicus orationem peragit: qua audita mirabundus Silvius percontatur, quis ille paſtor tam dulciter canens, cujus nunc mentionem noviter audit. Ad quod Monicus quaſi paſtoria ruditate non nomen reddit, ſed deſcribit patriam, & more ruralium ſæpe in verbis errantium, duorum fluminum mentionem facit, uno fonte naſcentium: ac ſtatim velut errore recognito verba pervertit: & quod de duobus inceperat, de uno flumine duobus ex fontibus deſcendente proſequitur. Utrumque ſane in Aſia eſt. Silvius autem ſe flumen noſſe commemorat, ſignum afferens, quod in eo quidam puer hiſpidus lavit Apollinem. Inde refert Monicus oriundum eſſe cantorem: quod audiens Silvius, mox hominem recognoſcit: & vocem, modumque canendi deprimit attollens ſuos. Ex adverſo Monicus ſuum meritis laudibus accumulat. Itaque tandem Silvius adquieſcens, ſe in tempore rediturum, & quam dulciter ille canat, probaturum ait: nunc autem feſtinare. Quod admirans Monicus, feſtinationis cauſam quærit: & audit Sil-

(a) Extat in Edit. Ven. anni 1501. Latin. Oper. Petrarchæ quintern. 21..

Silvium intentum cantilenæ, quam de quodam egregio juvene, cujus acta multa brevitate perſtringit, componere cœpit, non poſſe nunc aliis vacare. Quamobrem Monicus colloquium hoc concludit, vale dicens Silvio: & in fine hortatur, ut dilationis pericula caſuſque conſideret. Hæc ſumma rerum. Intentionis autem meæ ſenſus hic eſt. Paſtores colloquentes, nos ſumus: ego Silvius, tu Monicus. Nominum ratio hæc eſt: primi quidem, tum quia in ſilvis res acta eſt, tum propter inſitum ab ineunte ætate urbis odium, amoremque ſilvarum: propter quem multi ex noſtris in omni ſermone ſæpius me Silvanum, quam Franciſcum vocant. Secundi autem, quia unum ex Cyclopibus Monicum dicunt quaſi monoculum. Id quodam reſpectu prope tibi convenire viſum eſt, qui e duobus oculis, quibus omnes communiter utimur mortales, quorum altero ſcilicet cæleſtia, altero terrena reſpicimus, tu terrena cernentem abjeciſti, oculo meliore contentus. Antrum ubi ſolitarie degit Monicus, Monaſterium eſt, ubi tu nunc monaſticam vitam agis inter ſpeluncas & nemora: vel ipſum antrum, in quo Maria Magdalene pœnitentiam egit, quod monaſterio tuo vicinum eſt. Ubi enim de hoc ſancto propoſito multa mecum prius agitaveras, Deo cor lubricum ſublevante firmatus es. Rus, ac gregem, quorum ſpreviſſe curam dicitur, pro civitate & hominibus intellige, quos in ſolitudinem fugiens reliquiſti. Unam fuiſſe genitricem amborum, quin utrumque inſuper parentem, non allegoria, ſed veritas nuda eſt. Pro ſepulcro (a), ultima ſedes intelligitur: te enim cælum; me, niſi miſericordia ſubvenerit, tartarus manet. Vel ſimpliciter quod verbum ſonat, intelligi poteſt: tibi enim jam certa ſedes, eoque certior ſpes ſepulchri: mihi autem adhuc vagus error, & incerta omnia. Inacceſſum cacumen, ad quod multo ſudore Silvium anhelare Monicus exprobrando objicit, famæ rarioris, & ad quam pauci perveniunt, altitudo eſt. Deſerta, quibus vagari Silvius dicitur, ſunt ſtudia hæc vere deſerta hodie, vel lucri cupidine derelicta, vel ingeniorum deſpecta ſegnitie. Muſcoſi (b) ſcopuli, ſunt potentes, ac divites, patrimonio velut muſco obſiti. Fontes ſonantes, litterati eloquentes homines dici poſſunt: quorum ex ingenii ſcatebris diſciplinarum rivuli prodeunt cum ſonitu quodam delectabili. Quod per Palem jurat Silvius, paſtorale juramentum eſt; Pales enim eſt paſtorum Dea. Poſſet apud nos intelligi Maria (c) non Dea, ſed Dei mater. Parthenias ipſe eſt Virgilius, non a me modo fictum nomen: in vita enim ejus legimus, quod Parthenias quaſi omni vita probatus dici meruit. Quod ut per ſe ipſum lector intelligeret, locus eſt additus: ubi videlicet lacus ciſalpinæ Galliæ Benacus (d) valde ſibi ſimi-

(a) *Una fuit genitrix, at ſpes non una ſepulchri*, inquit ibi Petrarcha ſub nomine Silvii latens. (b) *Muſcoſoſque ſitu ſcopulos, fonteſque ſonantes.*

(c) Sacra profanis miſcenda non ſunt, Franciſce: qui fieri potest ut non videris, quam indecens ſit, Sanctiſſimam Virginem Mariam vano ridiculæ Deæ vocabulo deſignare? (d) Codex habet *Venacus*.

ſimilem filium ex ſe gignit: filius autem hic Mincius eſt Mantuæ flumen, quæ Virgilii patria eſt. Ceterum aliunde advectus paſtor nobilis Homerum ſignificat; in quo ſingula fere verba aliquid important: nam & hoc eſt deinde non ſine myſterio dictum, quia Virgilium puer, & non jam infans; deinde autem ætate provectior Homerum attigi. Is enim, qui Homerus vulgo dicitur, alterius neſcio cujus Scholaſtici opuſculum ſcias, licet ab Homerica Iliade ſit breviloquio decerptum. Peregrinis autem ab oris, quaſi nec Italicus, nec omnino linguæ particeps latinæ. Unde nec noſtro murmure canere eum dixi, ut qui græce canat. Generoſi ſane paſtoris epithetum jure occupat: quid enim vel lingua, vel ingenio generoſius Homeri? Neſcio autem qua de valle, ideo eſt additum, quia de loco originis ejus opiniones variæ ſunt, quas locus iſte non capit. Poſtremo de fonte Homerico bibere Virgilium, omnibus eſt notum, qui in poeticis exercentur. Amica, qua uterque dignus dicitur, fama eſt: propter quam poetæ, ſicut propter amicas ſuas amatores, canunt. Silva horrida, & aerii montes, quos miratur Silvius non ſequi dulcedinem canentium, vulgus incultum eſt, & Principes eminentes. Deſcenſus e montis vertice ad imas valles, & ab imis vallibus aſcenſus in montes, quem de ſe ipſo loquens Silvius refert, eſt ab altitudine theoricæ ad practicæ exercitium, & converſo pro varietate affectuum alterna digreſſio. Fons, qui canenti plaudit, eſt ſtudioſorum chorus. Arentes cautes, idiotæ: in quibus quaſi echo in cautibus unde vocis eſt uſus, & conſonans ſine diſcretione reſponſio. Nymphæ deæ fontium, ſunt divina ſtudioſorum hominum ingenia. Limen, intra quod Silvium Monicus invitat, Cartuſienſium ordo eſt, quem nemo certe deceptus, ut multos ex aliis ordinibus, nemo intrat invitus. Paſtor (a), cujus cantum Monicus præfert Homero, Virgilioque, eſt ipſe David: cui proprie convenit verbum pſallere propter pſalmos, ſuum opus. Media autem nocte, propter matutinam pſalmodiam, quæ illo præſertim tempore in Eccleſiis veſtris auditur. Fluvii duo uno de fonte, quorum primo quidem Monicus errore decipitur, ſunt Tigris, & Euphrates, noti amnes Armeniæ. Fluvius autem unus gemino de fonte, Jordanis eſt Judææ: quod multi ſunt auctores, inter quos Hieronymus illarum partium ſedulus diuturnus incola.... Nomina fontium, Jor, & Dan: e quibus Jordanis ut flumen, ſic ipſum nomen efficitur: qui quidem in mare Sodomorum fertur deſcendere, ubi cinereos campos propter incendia civitatum eſſe narratur. In hoc amne Chriſtus a Joanne baptiſmum (b) memoratur: puer ille enim hiſpidus (c), eſt Johannes Baptiſta, puer, inquam, virgo, purus, innocens, hiſpidus, incultus, hirto tegmine, impexo capillo, facie ſolidus aduſta. Apollo au-

tem

(a) Dulcius hic quanto media ſub nocte videbis Pſallere paſtorem: reliquorum oblivia ſenſim Ingeret ille tibi: ait Monicus ibidem. (b) Excidit vox, accepiſſe, aut quid ſimile. (c) Audivi ut quondam puer hiſpidus illi nitentis Lavit apollineos ad ripam gurgitis artus: ait Silvius ibidem.

tem filius Jovis dicitur ingenii Deus, per quem (a) Jeſum Chriſtum accipio, verum Deum, verum Dei filium: Deum, inquam, ingenii ac ſapientiæ: quoniam, ut apud Theologos notum eſt, inter attributa Perſonarum ſummæ & individuæ Trinitatis, ſapientia Filio tribuitur, & ipſe Sapientia corporalis eſt. Vox autem rauca David, & lacrymarum aſſiduitas, & repetitum ſæpe nomen Jeroſolymæ objicitur: ob aſperum prima facie, & flebilem ſtylum, & quia revera in pſalmis crebra illius urbis vel hiſtorica, vel allegorica mentio eſt: hoc autem loco ſummatim inſeritur, de quibus poetæ, quos Silvius præferre nititur, canant: quod exponere longum eſt: ſed in eo ſtudio provectis omnia clara, & aperta ſunt. Monicus contradicit excuſans Davidicam raucitatem, & pari breviloquio percurrens, de quibus apud illum agitur. Juvenis, de quo cantilenam texere Silvius cœpit, Africanus Scipio eſt: qui in littore Afro Polyphemum (b) ſtravit, *hoc eſt, Hannibalem Pœnorum ducem: ſicut enim Polyphemus, ſic & Hannibal monoculus fuit poſt oculum in Italia amiſſum.* Libyci leones, *quibus abunde Africa conſtat, reliqua Carthaginenſium ſpes fuerat: e quibus quidem quingentos ſub oculis eorum convulſiſſe illum Romana narrat.... Et hic quidem juvenis* ſidereus *dicitur (c) ſive propter heroicam virtutem, qua maxime viguit, quæ ardens in Virgilio, a Lucano ignea virtus dicitur: ſive propter opinionem cæleſtis originis, quæ, admiratione viri illius, tunc apud Romanos erat. Hunc Itali laudant (d) de littore adverſo: eſt enim Africano littori adverſum littus Italicum, non animorum modo diſcordia, ſed terrarum ſitu: directe autem opponitur Roma Carthagini. Sed de hoc tam laudato juvene nemo canit: quod ideo dictum eſt, quoniam etſi omnis hiſtoria laudibus, & rebus ejus plena ſit; & Ennium de eo multa ſcripſiſſe non ſit dubium rudi & impolito, ut Valerius ait, ſtylo..... tamen de illius rebus liber metricus non apparet. De hoc igitur utcunque canere inſtitui: quia ſcilicet de eo liber meus eſt, qui inſcribitur* Africa: *utinam tam felici animo claudendus ſeni, quam magno animo cœptus eſt juveni. Quantum ſane periculum ſemper fuit dilatione conſilii ſalutaris, & quam varii atque inopinabiles præſentis vitæ caſus, quos circumſpicere ſuprema Monici jubes allocutio, ne dici quidem expedit. Reliqua cogitatione percipies. Vale. Patavi* IIII. *Nonas Decembris, ad veſperam.*

Explicit Epiſtola Franciſci Petrarchæ ad Fratrem.

(a) Sacra profanis rurſum miſces, Franciſce: num Pauli illud oblitus es: *Quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ autem conventio Chriſti ad Belial?* (b) *Te Polypheme tuis jam conſtraviſſe ſub antris Dicitur, & Libycos ſilvis pepuliſſe leones.*
(c) *Sidereum juvenem, genitumque ex ſtirpe Deorum.* (d) *Hunc ſimul Italides Acſque nurus, puerique, ſeneſque Attoniti adverſo certatim a littore laudant.*